Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ,
БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

…най 1921 оной … 21-һээ гарана. | № 13 (18336). | 1990 оной январиин 16, вторник | Сэн 3 мун.

…НГАГШАДАЙ ЭДЭБХИ, …МХИДХЭЛ ХЭРЭГТЭЙ

…дай АССР-эй арадай депутадуудай … үнгэргэхэ Түбэй һунгуулиин комис… …алтада бэлдэлгын ехэ хүдэлмэри … байнхай, һунгалтада бэлдэлгын яба… са тухай хэдэ хэдэн асуудалнуудтайгаар манай корреспондент С. Д. ОЧИРОВ Түбэй һунгуулиин комиссиин түрүүлэгшэ А. Б. БАРДОНОВТО хандаһан байна.

МАНАЙ ХӨӨРЭЛДӨӨН

…лександр Бадлае… …унгуулиин комис… …ри тухай нэн ту… …эдыгээр хөөрэжэ…

…Буряадай АССР-эй …адуудай һунгалта …эй һунгуулиин ко… …блика дотор һун… …элгын түлөө дүү… …гатай юм. Комис… …дэлмэри урид та… …эбэй ёһоор ябуу… …эрэшэ жэлэй но… …болоһон түрүүшын …рэ комиссиин ху… …сэб баталагдаа бэ… …дэрээ комиссиин …үнгэргэгдөөд бай… …даниннууд дээрэ …нууд зүбшэн хэл… …даа. Жэшээлхэдэ, Багдаринай, Стек… округуудта һун… …аар бэлдэжэ бай… …уудалаар комисси… …лэгшэнэрэйнь мэ… хэлхээ холбо… …эрии-техническэ начальник В. Р. …Буряадай АССР-эй …ай түрүүлэгшэ …вай тоосоонуудые …үбшэл заабаринуу… …байха.

…усэбэй ёһоор рес… …ужной һунгуулиин …й түрүүлэгшэнэ… …эрэйнэрай семи… …р дахин үнгэргэг… …иин документнүү… … баталаа һэн.

…һунгуулиин комис… …байгуулха хэрэгтэ …Буряадай АССР-эй …адуудта кандида… дуудые дэбжүүлгэ, бүридхэлдэ абалгын хойноһоо зохихо хиналта бэелүүлжэ байгаабди. Хуряангыгаар хэлэбэл, «Буряадай АССР-эй арадай депутадуудай һунгалта тухай» Буряадай АССР-эй Хуулине нарижаар сахихын түлөө оролдоно гээшэбди.

Асуудал: Буряадай АССР-эй арадай депутадуудта кандидадуудай бүридхэл ямар байна гээшэб?

Харюу: Буряадай АССР-эй арадай депутадуудта кандидадуудаар 460 хүн дэбжүүлэгдэбэ. Республикымнай һунгуулиин 170 округуудай 94 округуудһаа 3 ба 3-һаа олон кандидадууд, 43 округһоо 2—2 кандидадууд, 33 округуудһаа 1—1 кандидат дэбжүүлэгдэв. Гадна нэгэ округһоо олон кандидадуудые дэбжүүлһэн ушарнууд бии. Тодорхойлбол, һунгуулиин Советскэ 59-дэхи округһоо арадай депутадуудта кандидадуудаар 9 хүн, Ахын райондохи ганса округһоо 6 хүн дэбжүүлэгдээд, бултадаа бүридхэлдэ абтаба.

Асуудал: Александр Бадлаевич, юундэ аяар 33 округһоо депутадта нэгэ-нэгэ кандидат дэбжүүлэгдэбэ гээшэб? Тэрэнэй шалтагаан...

Харюу: Минии һанахада, нютагай засагай зургаанууд һунгагшадайнгаа дунда һунгалта тухай Хуулинуудые тайлбарилха талаар хүдэлмэри муугаар ябуулаа. Энээнһээ уламжалан һунгагшад, ажалша коллективүүд хуушан ёһоороо дээрэһээ захиралта, заабари хүлеэжэ байһаар, бүхы сагаа һалгаагаа гээшэ. Һунгагшадай эдэбхи үүсхэл, эмхидхэл дуталдаа.

Асуудал: Республикын арадай депутадуудта кандидадуудаар эхэнэрнүүд, залуушуул, хүдэлмэришэд, таряашадай түлөөлэгшэд хэр олооро дэбжүүлэгдэбэ гээшэб?

Харюу: Буряадай АССР-эй арадай депутадуудта кандидадуудаар 73 эхэнэр, ВЛКСМ-эй 18 гэшүүн, 72 хүдэлмэришэн, 31 колхозник дэбжүүлэгдээ. Бүхы депутадуудта кандидадуудай 375-иинь КПСС-эй гэшүүд болоно.

Асуудал: Эдэ тоонууд (хэрбээ процентыень тооложо үзэбэл) танай сэдьхэлые ханааба гээшэ гү?

Харюу: Үгы. Олонхи промышленнэ предприятинуудай, колхоз, совхозуудай, тусхай дунда ба дээдэ һургуулинуудай коллективүүд, партийна, комсомолой организацинууд, зарим ниитын эмхинүүд Буряадай АССР-эй арадай депутадуудта кандидадуудые дэбжүүлхэ талаар хүдэлмэреэ хайша хэрэгээр, муугаар ябуулаа. Процентынь тооложо гаргаа һаа, хүдэлмэришэд депутадуудта кандидадуудай 16 процент, колхознигууд 7 процент болоно. Энэмнай бирагүйшэг дүн гээшэ ааб даа.

1990 МАРТЫН 4 Соведүүдэй һунгалта

Асуудал: Ойрын үдэрнүүдтэ арадай депутадуудта кандидадууд һунгагшадтайгаа уулзажа эхилхэнь гээшэ. Депутадта кандидадууд, танай һанамжаар, ямар программатай байха ёһотой гээшэб?

Харюу: Депутадуудта кандидадуудай ямар программатай байхыень мэдэхэ аргамгүй. Энэнь депутадта кандидадай өөрын хэрэг ха юм. Гэбэшье һунгагшадые тэрэ хооһон үгөөрөө бү найдуулһай гэжэ хүсэхэ байнаб.

Асуудал: Һунгалтада бэлдэлгын үедэ «Буряадай АССР-эй Арадай депутадуудай һунгалта тухай» Буряадай АССР-эй Хуули эбдэхэ ушарнууд дайралдаа гү?

Харюу: Һунгалта тухай Хуули эбдэхэ ушарнууд дайралдаа. Һунгалта тухай Хуули округжной һунгуулиин комиссинуудай эгтһээ эбдэһэн дээрэһээ хэдэ хэдэн депутадуудта кандидадууд бүридхэлдэ абтабагүй. Түбэй һунгуулиин комиссиин һүүлшын заседани дээрэ һунгуулиин Багдаринай округһоо депутадта кандидадые хуули бусаар дэбжүүлһэн тухай асуудал хаража үзэгдэбэ. Тус округһоо Шэтын областьдо ажаһуудаг хүниие Багдаринай ажалша коллективээр дэбжүүлһэн байгаа бшуу.

Хуряангыгаар хэлэбэл, Буряадай АССР-эй арадай депутадуудай һунгалтада бэлэдхэл бүхы дээрээ хангалтатай гэжэ хэлэхэ үндэһэ баримта бии гээшэ.

УРМАШАХА ЮУМЭН ОЛОН

Һүүлэй хэды жэлдэ совхознай хүдөө ажахын гол продуктнуудые үйлэдбэрилхэ, гүрэндэ худалдаха түсэбүүдээ муу бэшээр дүүргэнэ. Жэшээнь, энэ табан жэлэй үнгэрһэн дүрбэн жэлдэ таряа, овощ, мяха, һү, нооһо гүрэндэ худалдаха түсэб-захилые зарим тэды үлүүлэнхэйбди.

Үнгэрэгшэ 1989 ондо илангаяа таряан ажалаймнай хүдэлмэрилэгшэд бараг һайн үрэ дүнгүүдые туйлаа. Таряалангай гектар бүриһөө 22,4 центнер ургаса абтажа, таряа гүрэндэ худалдаха түсэб үлүүлэн дүүргэгдэһэн, мүн ерэхэ жэлэй тарилгада хүсэд хүрэхэ үрэһэ бэлдэхэ, адууһа малдашье эдюулхэ орооһо талха таһалха, хүдэлмэрилэгшэдтэ горитой таряа худалдаха аргатай болоһон байна.

Таряан ажалай нёдондоной дүнгөөр ажахымнай район соогоо мүрысөөндэ хоёрдохи һуури эзэлээ юм. Совхозой тракторно-таряан ажалай бригада (бригадирынь Е. Б. Чимитдоржиев), сабшалангай бригаданууд (бригадирнуудынь Б. Ж. Дубшанов, Д. Ш. Батомункуев), түрүү механизаторнууд Ж. Н. Жамьянов, Н. Э. Гылыков, Б. Д. Санжижапов гэгшэд баһал район соогоо эрхимүүдэй дунда нэрлэгдэһэн байна.

Тэрэшэлэн үнгэрһэн жэлдэ мал ажалда хүнгэн бэшэ байгаа, илангаяа һү һаалгаар зарим тэды гэдэргээ алхамай хэгдээшье һаань, ажахын бэрхэ һаалишан Б. Х. Базаржапова үнеэн бүриһөө 3460 гаран килограмм һү һаажа, баһал район соогоо мүрысөөндэ түрүүшын һууринуудай нэгые эзэлээ һэн. Үшөөнэй һаалишад Ю. П. Верхушин баһал 3000 килограммай хилэ дабажа шадаа.

Хүнүүд гансашье үйлэдбэриингөө үрэ дүнгүүдээр баясадаг, урмашадаг бэшэ, мүн баһа ажабайдал, һуудалайнгаа һайн болоҗо, тосхон һууринайнгаа түхэл шарайн хубилжа байхада тэдэнэй сэдьхэл бодол, хүсэл эрмэлзэлынь дээгүүр байдаг ха юм даа.

Энэ талаар Могсохон нютагнай һүүлэй жэлнүүдтэ яһала һэргэжэ, үндэр үндэр шэнэ модон, шулуун гэрнүүд, элдэб барилгануудаараа тодордог болонхой. Хуушаржа муудашаһан гэртэй нэгэшье айл үгы болонхой гэхэдэ алдуугүй. Үйлсэ бүхэндэ хараа һаатнай торхынь бодхоогдоод гү, али орохоор бэлэн болгогдоод байһан хайша хайшаа арбаад метр утатай, үргэнтэй табан ханатай гэрнүүд тэбхылдэжэ һууха.

Жэшээнь, нёдондо арба гаран айл совхозой зөөреэр баригдаһан гэрнүүдтэ түбхинэжэ ороо. Тэдэнэй дунда ажахыдаа ургаса хуряалгаар чемпион болоһон комбайнер Жамбалдоржо Жамьянов, хонишод Баярта Цыдыпов, Цыдып Содномов, Николай Бидагаров гэгшэд бии. Энээнһээ гадна 20 айл өөһэдынгөө мүнгэ зөөреэр, хүсөөр гэрнүүдые баринхай.

Энээнһээ гадна, совхозой шэнэ түб бариха газарта түрүүшын магазин, хоёр-хоёр байратай хэдэн гэр бодхоогдожо ашаглалгада оруулагдаа. Үнгэрһэн зундаа эмтэ аршаантай гоё һайхан Хуурай гэжэ газарта амаралтын гэр шэнээр баригдажа, тэндэ 100 гаран хүн амараа юм.

Гэбэшье манда энэ талаар бүхы юумэн хэгдэшоо гэхын аргагүй. Эмхидхэгдэһээр тиимэ үни болоогүй байһан шэнэ ажахыда хэхэ юумэн үшөөл ехэ ааб даа. Соёлой байшан, эмшэлэлгын амбулатори, столово, хүүгэдэй саад, ясли гэхэ мэтые шэнээр бариха хэрэгтэй.

Өөһэдынгөө газар нютагые, ажахыгаа бүри баян дэлгэр, һуудал байдалаа улам түбхинэмэ зохид болгохын тула манай ажалшад, малшад саашадаашье үнэн шударгыгаар хүдэлхэ байһаниинь дамжаггүй.

Ц-Д. ТАБДАНОВ,
Хэжэнгын районой Могсохоной совхозой парткомой секретарь.

БҮХЫ АМЖАЛТА БЭЛЭДХЭЛҺЭЭ

Нёдондо манай бригада даажа абаһан 570 эхэ хониноо 570 хурьга түлжүүлжэ, хурьган бүхэнөө 22,9 килограмм шэгнүүртэйгээр эхэһээнь амяарлажа тушаагаабди. Энэ жэлдэ хараалһан зорилгомнай ехэ. Эхэ хонин бүриһөө хурьга түлжүүлжэ, нооһо ехээр хайшалжа тушааха уялгатайбди.

Эдэ үдэрнүүдтэ бригададамнай түл абалгадаа бэлдэхэ хүдэлмэри түлэг дундаа. Үдэр хоногуудай үнгэрхэ бүри хаһа болзорынь ойртожо, бидэниие яаруулна. Нэн түрүүлэн һүрэг эхэ хонидойнгоо хүшэр тамирые доошолуулангүй ондо оруулжа шадабал, хурьга олоор абахабди.

Д. ЦЫБИКОВ,
Зэдын районой «50 лет Октября» колхозой ахалагша хонишон.

…ЙОНОЙ ХҮТЭЛБЭРИЛЭГШЭД …НДИДАДУУДТАЙ УУЛЗАБА

…депутадуудай Со… …нно Соведэй ара… …удта кандидадууд… … хүтэлбэрилэгшэд … уулзалгые партиин …эрдохи секретарь … нээһэн байна. … район республи… … ниислэл хотынгоо …удһаа онсо илгае… Тэрэнэй дэбисхэр түбтэ оршохоһоо … республикын за… …онхи эмхи зургаа… … албан зургаанууд, …аленностиин, транспортын ба соёлой объектнууд бии гээшэ. Энэ райондо экономикын, транспортын, барилгын, социально-соёлой болон хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын талаар ямар хүдэлмэри ябуулагдажа байнаб, ямар шиидхэгдээгүй асуудалнууд байнаб гэжэ партиин райкомой нэгэдэхи секретарь В. П. Грехов сугларагшадта хөөрэжэ үгөө.

Удаань үгэ абаһан райгүйсэдкомой түрүүлэгшэ Е. М. Егоров районой Сокол, Солдатский, Заречный, Батарейкэ, шэлэй заводой болон бусад посёлогуудта ямар барилганууд хэгдэхэб гэжэ тобшо тэдыгээр хөөрэбэ.

Районно һунгуулиин комиссиин секретарь Ю. Н. Тихоненко депутадуудта кандидадуудай эрхэнүүд, уялганууд болон хүнгэлэлтэнүүд тухай мэдээсэбэ. Жэшээлхэдэ, районой 80 округто арадай депутадуудта кандидадаар 216 хүн дэбжүүлэгдэжэ, бүридхэлдэ абтаһан байна. Тэдэнэй 188-иинь ажалша коллективүүдээр, хори гараниинь ниитын эмхинүүдээр дэбжүүлэгдээ. Социальна талаарь харахада, 56 хүдэлмэришэд, 80 эхэнэр, 119 коммунист, 55 ВЛКСМ-эй гэшүүн болоно. Тиихэдэ районой хорин округто арадай депутадта кандидадаар оройдоол нэгэ-нэгэ хүн дэбжүүлэгдээ. 24 округто хоёр-хоёр хүн, бусадтань гурбанһаа долоон хүн хүрэтэр дэбжүүлэгдэһэн байха юм.

Һунгуулиин кампаниин үедэ арадай депутадуудта кандидадуудта туһаламжа үзүүлхэ штабууд райондо байгуулагдаа. Иигээд лэ январиин хореодоор депутадта кандидадууд өөһэдынгөө һунгагшадтай уулзалгануудаа эхилхэ…

Б. ДАМБАРИНЧИНОВ.

…АМТАЛХАДАШЬЕ АЯТАЙ

Репортаж

…ын һүнэй комбина… …үйлэдбэрилдэг цехэй … һүүлэй жэлнүүдтэ …хим амжалта туйла…хой. Гурбан жэлэй … цехтэ капитальна …а хэгдэжэ, досоохи …н түхеэрэлгэнүүдынь …нэлэгдээ юм. Һаад…гдэхэ түхеэрэлгэ… …хангагдаһанай удаа …ей бүтээсэнь эрид …

…Петровна Григорьева … начальнигаар олон …аллана.

…й цехтэ хоёр бригада… …о хубаарһан 35 хүн … юм. Эдэ бригада… …уршэлтэй бригадирнууд Н. А. Афонина, Г. А. Серебрякова гэгшэд ударидаг. Цехтэмнай гол түлэб эхэнэрнүүд ажалладаг. Манда дүршэлтэй хоёр слесарь бии. Слесарьнууднай ажалдаа харюусалгатайгаар хандадаг, журамаа алдадаггүй, найдамтай хүнүүд байха. Эдэнэй хүсөөр бүхы түхеэрэлгэнүүднай һайнаар хүдэлгэгдэнэ.

Комбинадай профсоюзай организациин түрүүлэгшэ Екатерина Георгиевна Михайлова хөөрэлдөөндэмнай оролсожо:

— Сыр үйлэдбэрилдэг цехэй амжалтада мастер Любовь Борисовна Молоновагай үүргэ ехэ юм. Тэрэ Зүүн Сибириин технологическа институт дүүргэжэ ерэһээр манай комбинадта ажаллана. Залуу коммунист партийна даалгабариһаа гадна, профсоюзай хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададаг юм. Спортыншье, соёлойшье талаар хододоо шэнэ һониин үүсхэл гаргадаг, нүхэдэйнгөө зориг бадараажа шададаг гээшэ. Коллективэйнгээ ажабайдалые һонин болгохын тула хододоо эрмэлзэжэ байдаг хадань, тэрэниие нүхэдынь хүндэлдэг,— гэжэ тэрэ хэлэнэ.

Үнгэрһэн жэлдэ тус цехэй коллектив түсэбэй ёһоор 1100 тонно сыр үйлэдбэрилхэ байбал, 1189 тонно бэлэдхэжэ түсэбөө үлүүлһэн байна. Эдэнэр мүнөө зургаан зүйлэй сыр үйлэдбэрилнэ. Үйлэдбэрилһэн продукциинь горитойхон хубинь, БАМ болон Монголой Арадай Республикада эльгээгдэнэ.

— Мүнөө жэлдэ хэды тонно сыр үйлэдбэрилхэ түсэбтэйбта? Ямар шэнэ зүйлэй продукцинуудые үйлэдбэрилхөөр хараалнабта?— гэжэ цехэй начальник Мария Петровнаһаа асуубабди.

— 1990 ондо 1125 тонно сыр үйлэдбэрилхөөр түсэблэнхэйбди. Энэмнай нёдондонойхиһоо 25 тоннoop ехэ болоно. Мүнөө жэлдэ бидэнэр хүн зоной худалдажа абахада таарамжатай зохид байхын тула багахан хэмжээгээр, 30 грамм шэгнүүртэйгээр сырнүүдые гаргадаг болохоор туршалга хэжэ байнабди. Гадна помидорой, шасарганын шүүһэтэй, тангалай үбһэнтэй холиһон сырнүүдые үйлэдбэрилхэ түсэбтэйбди. Иимэ зүйлтэй сырнүүдые үйлэдбэрилжэ туршахыемнай Зүүн Сибириин технологическа институт дурадхана. Хүн зондо һайшаагдаа һаань, үргэнөөр гаргажа захалхабди,— гэбэ.

Үйлэдбэрилдэг продукциингаа шанарые һайжаруулха, олон зүйлэй сыр элбэг болгохо, ажалайнгаа бүтээсые дээшэлүүлхэ гэжэ оролдожо байһан энэ коллектив мүнөө шэнэ эршэтэйгээр ажаллажа байна.

Б. БАИРОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. С. С. Трифонов. 2. О. Н. Милина, А. Б. Молонова. 3. З. Г. Серебряковагай бригада ажалдаа

В. ГАРМАЕВАЙ фото.

ТАСС ШЭНЭ ҺОНИН

ЛИТВАГАЙ ПАРТИЙНА ЭДЭБХИТЭДЭЙ СУГЛААН

ВИЛЬНЮС. (ТАСС). Республикын партийна эдэбхитэдэй суглаан январиин 13-да Литвагай ССР-эй ниислэл хотодо болобо. Литвагай Компартиин ЦК-гай гэшүүд, КПЛ-эй Саг зуурын ЦК-гай гэшүүд (КПСС-эй платформо дээрэ) тэрээндэ хабаадаһан байгаа.

М. С. Горбачев суглаан дээрэ үгэ хэлэбэ.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ЦК-гай секретарь В. А. Медведев, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо Ю. Д. Маслюков, КПСС-эй ЦК-гай секретарь, «Правда» газетын ахамад редактор И. Т. Фролов, мүн КПСС-эй ЦК-гай декабриин Пленумдэ хабаадаһан бүлэг хүнүүд суглаанай хүдэлмэридэ хабаадаа.

МОСКВА БУСАЖА ЕРЭБЭ

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшэ М. С. Горбачев январиин 13-да Вильнюсһээ Москва бусажа ерэбэ.

КПЛ-эй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь А. Бразаускас, КПЛ-эй ЦК-гай секретарь (КПСС-эй платформо дээрэ) М. Бурокявичюс, Литвагай ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ В. Астраускас, республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. Сакалаускас аэропорт дээрэ тэрэниие үдэшөө.

* * *

Энэл үдэшэндөө М. С. Горбачев Москва бусажа ерэбэ. КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь В. А. Медведев, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо Ю. Д. Маслюков, КПСС-эй ЦК-гай секретарь, «Правда» газетын ахамад редактор И. Т. Фролов мүн лэ ниислэл хото бусажа ерэбэ.

(ТАСС).

БАКУДАХИ ҮЙЛЭ ХЭРЭГҮҮД

БАКУ. (ТАСС). Январиин 13-най үдэшэ Баку хотодо бүлэг хулиган этэгээдүүд гурим буса байдал үүдхэһэн байгаа. Уршагта үйлэ хэрэгүүд боложо, хүнүүдшье хохидобо.

Оршон тойронхи байдалые тогтууритай һайн болгохын тула партийна, совет болон хуули хамгаалгын зургаанууд шухала хэмжээнүүдые абана. Хүсэрхэлгын ябуулгануудые үүдхэлгэдэ һэжэглэгдэһэн хүнүүдые дотоодын хэрэгүүдэй зургаанууд бариба. Мүрдэлгэ хэгдэнэ.

Азербайджанай КП-гэй ЦК, Азербайджанай ССР-эй Верховно Соведэй Президиум, республикын Министрнүүдэй Совет хулиган ааша гаргагшадай гэмтэ муухай ябуулгануудые буруушаан шүүмжэлээд, харюусалгатай, тэсэбэритэй, эмхидхэлтэй байхыень, һуурин тосхон бүхэндэ ниитын гурим журам сахихын, байдалые һайжаруулхын тула хуули хамгаалдаг зургаануудта туһаламжа үзүүлхыень Баку хотын хүн зониие, бүхы республикын ажалшадые уряалба.

* * *

БАКУ. (ТАСС). Январиин 13-да болоһон үйлэ хэрэгүүдһээ уламжалан, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй Түрүүлэгшэ Е. И. Примаков, КПСС-эй ЦК-гай секретарь А. Н. Гиренко, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо Е. Х. Догужиев гэгшэд эндэ ерэһэн байгаа.

Республикын партийна, совет болон хуули хамгаалдаг зургаануудай хүсэлэл оролдолгонуудаар Бакудахи байдал хинагдана.

Бакугай таһалгаряагүйгөөр хүдэлдэг предприятинуудай коллективүүдтэ суглаанууд боложо, республикын ниислэл хотодо гурим буса ябадал үүдхэгшэдые эрид буруушаагдаа, хотодохи хуули ёһо болон гурим журамые бэхижүүлхэ эрилтэ табиһан байгаа.

НКАО-дахи БАЙДАЛ

СТЕПАНАКЕРТ. (ТАСС). Нагорно Карабахтахи байдал тон орёо түгшүүрилтэй боложо байна. НКАО-да ерээд байһан СССР-эй МВД-гэй оперативна бүлэгтэ мэдээсэһэнэй ёһоор, Нагорно Карабахай областиин түбтэ ехэ бүлэг буу шуу элирүүлэгдэһэн байгаа. Ереванһаа Степанакерт ерэһэн ЯК-40 түхэлэй самолёдоор эльгээгдэһэн почто сооһоо хэмэл 2 миномет, автомат, 17 буу, хэдэн арбаад элдэб тэһэрдэг зүйлнүүд абтаба.

СССР-эй МВД-гэй мүрдэлгын бүлэг энэ ушараар уголовно хэрэг эрхилбэ.

СТЕПАНАКЕРТ. (ТАСС). Мүнөө бүхы хүн зон «Нагорно Карабахтахи үйлэ хэрэгүүд» гэһэн һанаа зобоомо хөөрэлдөөнүүдые соносоно. Арад зониие үндэһэ яһанай илгаа гаргалгын үйлэ хэрэгүүд руу, дайн дажар тээшэ түлхижэ байһан зэрлиг муухай ябуулганууд хүнүүдэй һанаа зобооно. Имагтал һүүлэй үдэрнүүдтэ лейтенант И. Цымбалюк, рядовой М. Мантаев алуулһан, дотоодын сэрэгүүдэй табан сэрэгэй алба хаагша шархатаһан байгаа. Офицер болон гурбан солдат һураггүйгөөр үгы болоо. Тэдэнэр тусхай дохёогоор Азербайджанай ССР-эй Шаумяновска районой һуурин тосхонуудай нэгэн руу эльгээгдэһэн байгаа.

Эндэ, хүршэ Азербайджанай Ханларска райондол адли, автомадууд болон пулемедуудые хэрэглэлгэтэй үндэһэ яһанай хоорондохи хёмороо зүришэлдөөнүүд гурбадахи үдэрөө үргэлжэлжэ байһаар. Дотоодын сэрэгүүдэй нэмэлтэ хүсэнүүд иишэ татагдаа. Гэбэшье оршон байдал тон орёо түгшүүрилтэй байһаар. Армениин һууриин тосхонууд шадархи эдэ районуудта илангаяа хүндэ хүшэр байдал тохёолдонхой. Бусад районуудһаа ерэһэн зэбсэгтэ отрядуудай гэшүүд эндэ олоороо сугларба. Зарим сэгнэлтэнүүдэй ёһоор, эндэ тэдэнэй тоо хэдэн мянганда хүрөө.

Онсо байдалтай районой комендатурада мэдээсэһэнэй ёһоор, хёмороо зүришэлдөөтэй хоёр талые таһалһан дотоодын сэрэгүүдэй бүлэгые дэмжэхын тула десанттай сэрэгэй вертоледууд январиин 14-дэ эндэ ерэһэн байгаа. Азербайджанай Аджикенд тосхондо дүтэлжэ ерэхэдэнь, хархис этэгээдүүд зенитнэ буунуудаар, пулемедоор буудаба. Штурман — ахалагша лейтенант Н. Павлов шархатаа. Десант буулгаад, вертоледууд баазадаа бусажа ерэһэн байгаа. Шархатагша госпитальдо эльгээгдэбэ.

Шаумяновска болон Ханларска районуудай нютагай хүн зоной дундаһаа хэдэн арбаадынь хохидоо. Барьяанда абтаһан армян хүнүүдэй хуби заяан тухай юуншье мэдэгдэнэгүй. Харюудань армянууд азербайджанецуудые барьяанда абаһан тухай мэдээнүүд үгы байһаар.

«Январиин 14-дэ орёо хүшэр байдал тохёолдобо. Амгалан зониие, тэрэ тоодо үбгэд, хүгшэдые, үхибүүдые хамгаалхын тула али бүхы дары хэмжээнүүдые абаха хэрэгтэй»,— гэжэ онсо районой комендант генерал-майор Ю. А. Косолапов тоолоно. Хоёр арадай ушар ёһо ойлгохо түлөөлэгшэд тэрэниие дэмжэнэ.

ЕРЕВАНДА МИТИНГ БОЛОБО

ЕРЕВАН. (ТАСС). Ниитэ городой митинг январиин 14-дэ Армениин ниислэл хотодо боложо, 300 мянга гаран хүн тэрээндэ хабаадаһан байгаа. КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн Н. Н. Слюньковой, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо И. С. Силаевай ниислэл хотодо ерэһэн тухай тэрээн дээрэ соносхогдоо.

Бакуда болоһон алалга хюдалганууд. Азербайджанай Ханларска районой шадархи Армениин Геташенскэ районой һуурин тосхонуудта зэбсэгтэ добтолгонуудай хэгдэһэнһээ уламжалан, митинг дээрэ үгэ хэлэгшэд тэсэбэритэй, жаяг журамтай байха, бэеэ бариха, али бүхы харата ябуулгануудай үүргэ нүлөөндэ орохогүйе уряалһан байгаа. Тэндэхи хүн зоной аюулгүй байдалые хангахын тула нэмэлтэ сэрэгэй хүсэнүүдые Ханларска райондо эльгээхэ, онсо яаралтай хэмжээнүүдые абаха эрилтэ тэдэнэр табиба.

Баку болон Азербайджанай ССР-эй бусад һуурин тосхонуудта, мүн Азербайджантай хилэ шадархи Армениин районуудта гурим буса ябуулгануудай үүдхэгдэжэ байһан тушаа гүнзэгы сэдьхэлһээ һанаагаа зобожо байһанаа тэдэнэр нэгэн дуугаар мэдүүлбэ.

Һунгалтаһаа һунгалта хүрэтэр

МУЯЫН ГОЛОЙ ШЭНЭ БАЙДАЛ

Ужам дэлгэр Буряад оронойманай эгээл зүүн хойто хизаар дайдада Муйскын район байгуулха гэһэн Указ РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиум гаргаа бэлэй. Муяын голой ажалшад, БАМ-ай барилгашад, түмэр замшад энэ Указые һайшаан угтаһан байха юм. Урдань Муяын голой зарим газар дайда Баунтын районда, нүгөө зариманиинь Хойто-Байгалай районда ородог байгаа. Северомуйск, Тоннельный, Таксимо болон бусад һуурин тосхонуудта олон шухала асуудалнууд саг дары шиидхэгдэнгүй үлэдэг, ажалшадай зүгһөө ехэ гомдол ородог бэлэй.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указай үндэһэ баримталан, һаяшаг КПСС-эй Муйскын райком эмхидхэгдэжэ, нэгэдэхи секретаряар А. М. Чесноков, секретарьнараар Р. Р. Надршин, Б. Д. Чимитов, таһагуудые даагшанараар И. А. Воспобойников, С. А. Бондаренко гэгшэд һунгагдаһан байна. КПСС-эй Муйскын райкомой хүдэлмэрилэгшэд коммунистнуудай, ажалшадай туһаламжа, дэмжэлгэтэйгээр, партиин XXVII съездын, XIV Бүхэсоюзна конференциин, КПСС-эй ЦК-гай Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхэ хараа зорилготойгоор эдэбхитэй ажал ябуулгануудые бэелүүлжэ эхилээ. Энээн тухай манай доро толилһон суглуулбари дотор хөөрэгдэнэ.

БУЛТАНАЙ ХАБААДАЛГАТАЙГААР

Хабсагай шулуун хада уулануудаар хүреэлэгдэһэн Муяын гол байгаалиингаа баялигаар хэтэ холын сагһаа хойшо суурхадаг юм. Олон зуун километр зайда нэмжын ногоорһон ой модон, ан гүрөөһэн хүн зоной анхарал тэрэ сагһаа хойшо татан байдаг бэлэй. Эндэ хризотилл-асбестын, алтанай, барилгын материалнуудай, бусад ашагта малтамалнуудай баян хэбтэшэ олдоһон юм. Байгаалиин энэ баялиг яажа ашаглаха гээшэб? Энээн тухай манай үбгэ эсэгэнэршье бодомжолдог байгаа. Энээгүүр түмэр харгы бариха хэрэгтэй һэн. Тиимэ һанамжа дурадхалнууд бүри XIX зуун жэлэй һүүл багаар оруулагдаһан, бэдэрэлгэ-шэнжэлэлгын хүдэлмэри хэгдэһэншье түүхэтэй. 30-аад онуудаар Байгал-Амарай түмэр харгы бариха хараа шэглэлтэйгээр мүн лэ ехэ хүдэлмэри хэгдэһэн байха юм.

Муяын голдо бэдэрэлгэ-шэнжэлэлгын хүдэлмэри хэхэ тусхай парти 30-аад онуудаар хүдэлһэн байна. Тэрэ үедэ бэдэрэлгэ-шэнжэлэлгын хүдэлмэри хэлсэжэ байһан гидросамолет Таксимо нютаг шадар оршоһон Баранчеевэ нуур руу унажа, бүлэг геологууд, летчигууд наһа барһан байгаа бшуу.

Хүн зоной удаан саг һанажа, шэбшэжэ ябаһан хүсэл бодол одоол бэелүүлэгдэбэ гээшэ. Муяын голой дундуур түмэр зам богони сагай туршада баригдаа. БАМ-ай барилгашад байгаалиин олон бэрхэшээлнүүдые зоримгойгоор дабан, гайхамшаг тоннельнүүдые, хүүргэнүүдые, һуурин тосхонуудые зэрлиг тужын оеорто бодхообо ха юм.

Ганса Таксимо тосхондо мүнөө 18 мянган хүн зон ажаһууна, ажаллана. Эдэнэй олонхинь БАМ-ай объектнүүдые барилсаһан, дүй дүршэл ехэтэй хүдэлмэришэд болонхой. Таксимогой станциин барилгада Латвиин, Белоруссиин ССР-нүүдэй, Буряадай АССР-эй барилгашад хабаадалсажа, ехэ хэмжээнэй хүдэлмэри хээ, хэнэшье.

Коммунист Н .П. Киселевой хүтэлбэрилдэг «ЛатБАМстрой» гэжэ оньһожоруулагдамал колоннын коллектив Таксимодо байрын гэрнүүдые, станциин корпусуудые бодхооно. 1982 онһоо хойшо эдэнэр 12 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай байра ашаглалгада тушаагаа. Байгша оной октябрь һарада түмэр замай вокзал эрхим сэгнэлтэтэйгээр гүрэнэй комиссида тушааһан юм. Н. П. Киселев ажал эмхидхэхэ баян дүршэлтэй болоһон хүн юм. Өөртөө, суг хүдэлдэг нүхэдтөө шанга эрилтэ табижа шададаг. Тиимэһээл Латвиин барилгашад Таксимо тосхондо байрын гэрнүүдые, социально-соёлой, байшангуудые, промышленна объектнүүдые олоор барижа, залуу поселогой шэнжэ шарайе улам гоё һайхан болгоно. Латвиин барилгашад түрэл нютагһаа холо барилга хэнэ гээшэ ааб даа. Эдэнэр даажа абаһан объектнүүдээ һайн шанартайгаар хэдэг, ёһотой барилгашад мүн. Бүхы объектнүүдые эрхим гэһэн сэгнэлтэтэйгээр гүрэнэй комиссида тушаадаг заншалтай.

Белоруссиин барилгашад бусад барилгашадһаа халташье дутанагүй. Эдэнэр гол түлэб байрын гэрнүүдые, социально-соёлой байшангуудые баридаг юм. 1200 үхибүүдэй һураха дунда һургуулиин байшан саг болзортонь ашаглалгада тушаажа, олоной һайшаал магтаалда хүртэһэн юм. Таксимо поселогто түрүүшын олон дабхар гэрнүүдые ашаглалгада тушаагаа. 45 байратай гэрнүүдые эдэнэр үшөөл олоор бариха юм. Коммунист Л. В. Войлноловичой хүтэлбэрилдэг «БелБАМстрой» колоннын барилгашад Муяын голдо гоё һайхан, мүнөө үе сагай эрилтэдэ харюусамаар поселок барилсажа байна. Эдэнэр шэнэ онол арга, оньһон техникэ үйлэдбэридэ, зоримгойгоор нэбтэрүүлэн, байрын гэрнүүдые, социально-соёлой байшангуудые бүри олоор барихын тула бүхы хүсэ шадалаа элсүүлнэ.

Барилга-хабсаралгын 670-дахи, 694-дэхи поезднуудай, хүүргэ баридаг 97-дохи отрядай, оньһожоруулагдамал 162-дохи колоннын барилгашад эндэ БАМ-ай барилга хэжэ, олон миллион түхэриг ашаглаһан, байрын гэрнүүдые, бусад байшангуудые олоор, һайн шанартайгаар бодхоолсоһон алдартай. Коммунист А. П. Малинниковай хүтэлбэрилдэг барилга-хабсаралгын 694-дэхи поездын хүдэлмэришэд Таксимо поселогой түбэй котельнын барилга дүүргэжэ, байрын гэрнүүдые, промышленна объектнүүдые халуун ууралаар, уһаар хүсэд һайнаар хангаха арга боломжо олгоо.

Коммунист - хүтэлбэрилэгшэд Н. П. Киселев, Л. В. Войлнолович, А. П. Малинников гэгшэдэй нэрэ обогуудые бидэ дэмы дурдаагүй байхабди. Эдэнэр холын хойто дайдада БАМ-ай барилга хэлсэжэ, баян дүршэлтэй болоһон, бэрхэ мэргэжэлтэд, бэлигтэй хүтэлбэрилэгшэд байһанаа хэрэг дээрэнь харуулжа шадаа. Юрын ажалшадтай үгэеэ ойлголсожо ядадаггүй, тэдэнэртээ шадаха зэргээрээ туһалха гэжэ оролдодог. Тиимэһээл хүдэлмэришэдэй дунда хүндэтэй болоһон хүтэлбэрилэгшэд юм.

Манай Муяын голдо богонихон сагай туршада нилээн ехэ хэмжээнэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэгдэжэ, БАМ-ай барилга гол түлэб дүүргэгдэбэ гээшэ. Мүнөө энэ нютагаар хүн зониие һуулгаһан, ашаатай поезднууд үдэр һүнигүй агуу Номгон далай тээшэ, ороноймнай түб Москва руу шуумайлдана. БАМ-ай барилгын дүүрээшье һаа, хэхэ юумэн манай эндэ аргагүй ехэ. Эндэмнай хризотилл асбест шанаржуулха комбинадай барилга эхилэнхэй. Үнгэтэ металл шанаржуулха, барилгын материал гаргаха комбинадууд саашадаа баригдахаар хараалагдана.

Таксимо поселогтомнай байрын гэрнүүд, социально-соёлой байшангууд олоор бодхоогдохо ёһотой. Латвиин, Белоруссиин ССР-нүүдэй барилгашад арбан гурбадахи табан жэл соо эндэмнай барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэхээр бэеэ зэһэнхэй. Энэ баян дайдада колхоз, совхозуудые эмхидхэхэ болонобди. Эндэ сабшалан, таряалангай газар дайда яһала бии. 50-яад онууд хүрэтэр хэдэн колхоз үхэр мал, адуу эндэ үсхэбэрилдэг байһан. Ганса хүндэ шүтэлгын үе сагуудта энэ колхозууд хаагдажа, эндэхи хүн зон таража ошоһон юм. Энэ колхозуудые дахинаа һэргээжэ, үхэр мал, адуу, оро үсхэбэрилхэ хараа зорилго табигдана. Сэхыень хэлэхэдэ, шэнэ байдал зохёожо, эндэ түрүү колхоз, совхозуудые эмхидхэжэ, БАМ-ай барилгашадые, түмэр замшадые эдеэ хоолой зүйлөөр дутамаггүйгөөр хангаха гэһэн хүсэл эрмэлзэлтэйгээр шэнэ Муйскын район байгуулагдаба ха юм. Манай районой газар дайда Муяын хадануудһаа Витим мүрэнэй эрье хүрэтэр 130-аад километр зайтай газар эзэлнэ. Хойто, Урда Муяын хадануудай хоорондо оршоһон Муяын голой ерээдүйнь ехэ һайхан гээд хэлэхэ байнаб. Үбэлдөө эндэмнай ехэ шанга хүйтэн буудаг, зундаа хура бороотой, дулаан байдаг. Тиигэбэшье эндэмнай ургаса һайнаар гарадаг. Урдань Хойто-Байгалай районой ажахынууд манай сабшалан хэрэглэдэг бэлэй. Мүнөө өөһэдынгөө үхэр малда ногоо сабшадаг болохомнай.

Северобайкальскын түмэр замай отделениин коллектив Муяын голдо 200 эбэртэ бодо малай, 150 гахайн фермэнүүдые барижа эхилэнхэй. Барилга-хабсаралгын 670-дахи, 694-дэхи поезднуудай коллективүүд үхэр мал, гахай шахан таргалуулжа, хүдэлмэришэдтөө хямда сэнтэйгээр мяха худалдана.

Саашадаа район дотороо үхэр малай тоо улам олошоруулжа, адуу, оро үсхэбэрилхэ, шубуунай фабрика барюулха гээшэ шухала асуудалнуудай нэгэниинь мүн болоно. Тэрэгүйгөөр аргагүй. Районой ажалшадые, БАМ-ай барилгашадые, түмэр замшадые үндэгөөр, һүнэй зүйлөөр, мяхаар хүсэд һайнаар хангаха хэрэгтэ гол анхаралаа хандуулха ёһотойбди. Муйскын районой мэдэлэй харьяата газар дээрэ Тоннельный, Северомуйск, Уакит, Витим поселогууд оршоно. Энэ тосхонуудта байрын гэрнүүдые, социально-соёлой байшангуудые бариха хэрэгтэй. Латвиин, Белоруссиин ССР-нүүдэй барилгашад энэ хүнгэн бэшэ асуудал шиидхэхэ хэрэгтэмнай туһалха бэзэ гээд һанагдана.

Муйскын районой ажалшадай урда хүнгэн бэшэ, харюусалгатай зорилго табигдана гээшэ. Бидэ шэнэ районой социально-экономическа хүгжэлтын холын хараатай түсэб зохёожо эхилбэбди. Ушар имэһээ манай районой партийна организациин, коммунистнуудай хэхэ юумэн аргагүй ехэ.

Хойто-Муяын 15 километр тоннель баригшад, БАМ-ай барилгашад, түмэр замшад, алта малтагшад эндэ ажаһууна, ажаллана ха юм. Бидэ саашадаа БАМ шадарай газар дайдые ашаглажа, энэ хизаарые шэнэ байдалай шэнэ шэнжэтэй болгохо ёһотойбди. Ойрын жэлнүүдтэ район дотор шэнэ һуурин тосхонууд баригдажа, эндэхи ажалшадай байдал һуудал бүри һайн болохо. Бидэ БАМ-ай харгы ашаглахабди, үхэр мал үсхэбэрилжэ, Эдеэ хоолой программа бэелүүлэлсэхэбди. Районоймнай ажалшад, коммунистнууд партиин XXVIII съездые угтуулан эдэбхитэй ажал ябуулгануудые бэелүүлжэ эхилбэ. БАМ-ай барилгашадай, түмэр замшадай туһаламжа дэмжэлгэтэйгээр районой ажалшадай урда табигдаһан зорилгонуудые сүм бэелүүлхын тула бултадаа хубитаяа оруулха болонобди.

А. ЧЕСНОКОВ,
КПСС-эй Муйскын райкомой нэгэдэхи секретарь.

ХАРАА ЗОРИЛГОМНАЙ

Манай барилга-хабсаралгын 670-дахи поездын хүдэлмэришэд түрүүшүүлэй тоодо Муя голой эрьедэ оршоһон зэрлиг тайгын дунда Таксимо тосхоной һуури табижа, байрын гэрнүүдые, столово, магазинуудые, һургуулиин, саад-яслиин байшангуудые барижа, Витим мүрэн хүрэтэр түмэр зам табилсаһан байха юм. Богонихон сагай туршада өөрын промышленно-барилгын баазатай боложо, БАМ-ай ехэ, багашье объектнүүдые саг болзортонь ашаглалгада тушаахын тула яһала оролдодог байгаабди.

Поездымнай хүдэлмэришэд Таксимо станцида локомотивна депогой корпус барижа, түсэбөөр хараалагдаһан болзортонь ашаглалгада тушаагаа. Ганса энэ объектын барилгада бидэ 3 миллион түхэриг ашаглаһан байнабди. Тиигэхэдэ үшөө түймэр сараха депогой, вагон заһабарилха мастерскойн корпусууд һайн сэгнэлтэтэйгээр түмэр замшадта тушаагдаа. Манай поездын хүдэлмэришэд социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, хамтын хэрэгтэ хубитаяа оруулалсана.

Һүүлэй мэдээгээр, манай барилга-хабсаралгын 670-дахи поездто 500 хүн хүдэлнэ. Тэдэнэй 40-ниинь коммунист, 55-ниинь комсомолшууд. Эдэнэй олонхинь ажал хэрэгтээ харюусалга ехэтэйгээр хандажа, даабари болон уялгануудаа бодото дээрэнь бэелүүлхын тула яһалал оролдодог байха юм. Коммунист В. В. Соломенкын хүтэлбэрилдэг нэгэдэхи участогай хүдэлмэришэд түмэр харгын далан заһабарилдаг, рельснүүдые табижа Таксимо станциие хүгжөөлсөө. Эдэнэрэй байгша ондо 30 километр рельс табиһанай, Витим хүрэтэр 60 километр түмэр харгы заһабарилһанай ашаар ашаатай локомотивууд һаадгүйгөөр ябана. БАМ-ай харгы саг болзортонь ашаглалгада тушааха хэрэгтэ В. В. Соломенкын участогай коллектив тон ехэ хубитаяа оруулалсаа. Энэ участогай хүдэлмэришэд ажахын тоосооной гуримаар ажаллажа, үсөөн хүнтэйгөөр ехэ хэмжээнэй барилга хэдэг болонхой. Коммунист В. В. Соломенко барилгын участогуудаар ябажа, хүдэлмэришэдтөө зүбшэл заабари хэлэжэ, шадал соогоо туһалдаг, барилгын материалаар, оньһон техникээр, ээр зэмсэгээр дутамаггүйгөөр хангаха гэжэ эрмэлзэдэг.

Үнгэрһэн жэлэй туршада тус участогай хүдэлмэришэд «БАМтрансстрой» нэгэдэлэй, «Нижнеангарсктрансстрой» трестын хүдэлмэришэдэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ шалгаржа, хэдэн удаа мүнгэн шангаар, Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаа һэн. Эндэхи хүдэлмэришэдэй дүй дүршэлые халан абаһан бэшэшье хүдэлмэришэднай үдэр бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэжэ, БАМ-ай объектнүүдые саг болзортонь ашаглалгада тушаалсана.

Поездымнай коллективэй үнинэй гэшүүн коммунист Р. Э. Малецкиин хүтэлбэрилдэг гурбадахи участогай хүдэлмэришэд уһа дамжуулха соргонуудые баридаг юм. Эдэнэр Таксимо станциһаа Витим мүрэнэй эрье хүрэтэр 37 сорго хабсаргажа, бултыень хараалагдаһан болзортонь ашаглалгада тушааһан алдартай. Тэдэнэр даажа абаһан ажал хэрэгтээ эзэн ёһоор хандажа, бүхы объектнүүдые эрхим шанартайгаар гүрэнэй комиссида тушааһан байна. Р. Э. Малецкиин оролдолго шадабарин, эдэб-

ХҮҮРГЭ БАРИГШАД

Урдань Муяын гол хүрэхэ гээшэ аргагүй хүшэр хэрэг байһан гээшэ. Ангуушад, геологууд тоогүй олон гол горхонуудые, хабсагай шулуун хада уулануудые дабажа, энээн руу буужа ерэдэг бэлэй, Энэ олон бэрхэшээлнүүдые дабажа, эндэ хүрэхэ зүрхэтэйшүүл үсөөн лэ байдаг һэн. Тиимэһээ энэ баян дэлгэр холын хизаар дайдада хүн зон ехэл үсөөноор ажаһуудаг, байгаалиин баялиг ашаглагдадаггүй шахуу бэлэй. БАМ-ай барилгашад Муяын голоор авто-харгы, түмэр зам барижа, эндэ колхоз, совхозуудые эмхидхэхэ, ашагта малтамалнуудые ашаглаха арга боломжонуудые бии болгобо.

«Мостострой-9» трестын хүүргэ баридаг 97-дохи отрядай коллектив 1980 ондо Таксимо посёлогто байгуулагдажа, олон гол мүрэнүүд дээгүүр хүүргэнүүдые барижа, нютаг нугануудые холбоо барисаатай болголсоһон юм. Энэ отрядай хүдэлмэришэд Муя, Витим мүрэнүүд дээгүүр хүүргэнүүдые барижа, ашаатай поезднуудай, автомашинануудай һаадгүйгөөр ябаха арга олгоһон байна бшуу.

Эдэнэр Витим мүрэн дээгүүр 550 метр ута хоёр хүүргэ барижа, саг болзортонь ашаглалгада тушааһан байха юм. Автомашинануудай ябаха хүүргын барилгые оройдоол гурбан жэлэй туршада хэжэ, ёһотой баатаршалга харуулаа һэн. Түмэр замай хүүргэ үнгэрһэн оной октябрь һарада ашаглалгада тушаагдаа.

— Манай 97-дохи отрядай хүдэлмэришэд Витим мүрэниие хазаарлан, хүүргэнүүдые бариха хүнгэн бэшэ ажал даажа абаад, тэрэнээ амжалтатайгаар дүүргэбэ. Лена, Амар мүрэнүүд дээгүүр хүүргэ барихаһаа һүрөггүй хүшэр байгаа. Хүдэлмэришэднай байгаалиин олон бэрхэшээлнүүдые зоримгойгоор дабажа, Витим мүрэн дээгүүр хүүргэ бариха даабаряа саг болзортонь һайн шанартайгаар ашаглалгада тушааа,— гэжэ тус отрядай начальник В. А. Рындик хэлэнэ.

Хүүргэ баридаг 97-дохи отрядай хүдэлмэришэд 1980 онһоо БАМ-ай барилгада хабаадалсажа эхилээшье һаа, богонихон сагай туршада нилээн ехэ хэмжээнэй ажал хээ, хэнэшье гээшэ. Эдэнэр Муя мүрэн дээгүүр дүрбэн хүүргэ, Окусикан, Муякан болон бусад гол горход дээгүүр дүн хамта 37 ехэ, бага хүүргэнүүдые хабсаргажа, БАМ-ай барилга саг болзортонь дүүргэхэ хэрэгтэ ехэ үүргэ нүлөө үзүүлээ.

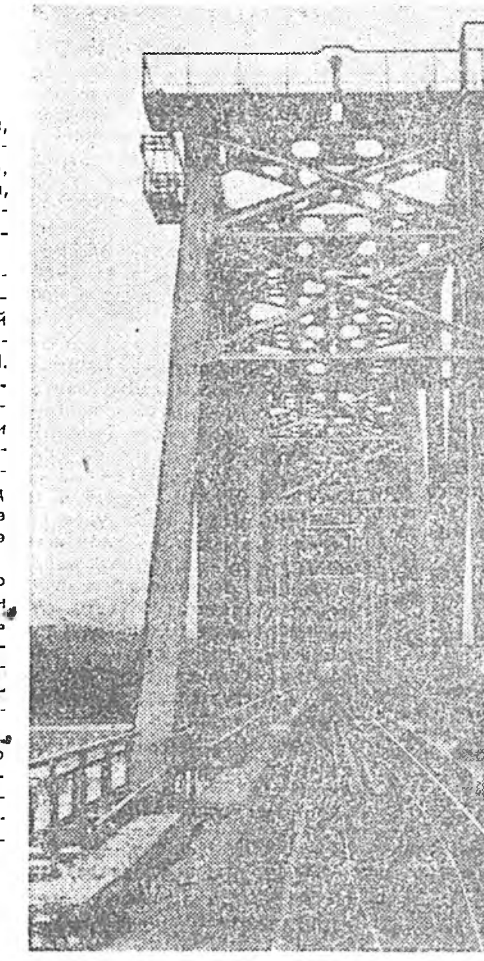
— Урагшаа эрмэлзэһэн һанал бодолтой, бэрхэ хүдэлмэришэд коллектив доторнай яһала олон. Дүршэл шадабаритай, бэрхэ мэргэжэлтэд А. И. Каленик, А. С. Лобанов гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг бригадануудай коллективүүд даабари болон уялгануудаа сүм дүүргэнэ. Тэдэнэрэй жэшээгээр хүдэлһэн бэшэшье хүдэлмэришэд һайн үрэ дүн түйлана,— гэжэ В. А. Рындик хүдэлмэришэдөө магтана.

Отрядай коллектив Таксимо поселогто өөрын зохид һайхан микрорайон баринхай. Эндэнь саад, яслиин, столово, магазинуудай байшангууд бии. Хүдэлмэришэдтөө байрын гэрнүүдые барихын тула ехэ оролдолго гаргана.

— Таксимо тосхонойнгоо шэнжэ шарайе бүри гоё болгохо хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулнабди. Айл бүхэнөө байратай болгохо гэжэ оролдонобди,— гэжэ 97-дохи отрядай профкомой түрүүлэгшэ Л. И. Ястребова хөөрэнэ.

Тус отрядай хүдэлмэришэд Муйскын районой хүгжэлтэдэ горитой хубита оруулха юм. Мүнөө Бодайбо тээшэ авто-харгы баригдажа байна. 97-дохи отрядай хүдэлмэришэд эндэ хэдэн томо хүүргэнүүдые бариха даабаритай. Мүн Таксимоһоо Баунтын район тээшэ авто-харгы баригдаха ёһотой. Эндэ мүн лэ хүүргэнүүд хабсаргагдаха.

— Сэхыень хэлэхэдэ, манай отрядай коллективэй ойрын жэлнүүдтэ хэхэ юумэн яһала ехэ. Бидэ Таксимо поселогто байрын гэрнүүдые бодхоохобди. Эндэхи газар дайдын баялигуудые ашаглаха хэрэгтэ хубитаяа оруулалсахабди,— гэжэ В. И. Рындик мэдүүлнэ.

НАҺАНАЙ ЗАМААР...

Александра Георгиевна Скрицкая наймаан жэлэй саада тэрэ наһанайнгаа амаралтада гараһан юм. Гэбэшье энэ нүхэрнай ажалгүй, һула һуужа шадахагүй байшоо. Олон нүхэдэйнгөө, коллективэйнгээ гуйлтаар, тэрэ Улаан-Үдын мяханай комбинадай шубуу үүсэлдэг цехэй начальнигаар мүнөө хүрэтэрөө ажаллана. Александра Георгиевнагай хүтэлбэрилдэг энэ цех жэлһээ жэлдэ һайн амжалта түйлэдэгээрээ суурхажа, комбинадайнгаа омогорхол болоһон юм.

1942 ондо, дайнай хатуу шэрүүн үедэ, залуухан басаган Александр эндэ ерэжэ, ажабайдалайнгаа түрүүшын зүргэ гарган ажалайнгаа намтарые эхилһэн байна. Тэрэ гэһээр аяар 47 жэл соо таһалгарзагүй комбинадта ажаллажа байна бшуу.

Түрүүлэн юрын хүдэлмэришэноор ажаллаа. Удаань комсомол-залуушуулай бригадын эмхидхэгдэхэдэ, ажалдаа абьяастай энэ басагые бригадирааар томилоо бэлэй.

— Хүндэ һүреэтэй тэрэ жэлнүүдтэ эсэхэ сусахые мэдэнгүй, сүүдхэдэ арба гаран час ажаллагша һэмди. Хэниной арһа элдэжэ дэгэл сёод фронт эльгээдэг байгаабди,— гэжэ Александра Георгиевна хөөрөө һэн.

Хододоо үүсхэл оролдолго гаргадаг, һубэлгэн бэрхэ, эмхидхэхы, хүтэлбэрилхы бэлиг шадабаритай энэ басагые комбинадай залуушуул комсомолойнгоо организациин секретаряар һунгажа, харюусалгатай ажал даалгаа бэлэй. Тэрэ 1944 онһоо 1949 он хүрэтэр энэ тушаалдаа ажаллаа һэн. Дайнай һүүлээр орон соомнай арадай ажахые һэргээн хүгжөөхэ ехэ хүдэлөөн үргэдэжэ эхилээ. Олон предприятинуудта, илангаяа мяханай комбинадта мэргэжэлтэд дуталдадаг байгаа.

Һайн эрдэм мэдэсэтэй, һургуулитай хүнүүд хэрэгтэй болоо һэн. Энэл үедэ Александра комбинадайнгаа дирекцидэ һуралсалаа үргэлжэлүүлхэ тухайгаа мэдүүлээ һэн. Уданшьегүй энэ зорилгонь бэелүүлэгдэжэ, тэрэ һурахаяа Москва хото мордоо бэлэй.

Һургуулияа дүүргэжэ ерээд түрэл комбинадтаа мастераар ажаллажа эхилээ юм. 1954 ондо Коммунис партиин гэшүүндэ абтажа, ажалдаа бүришье шуналтайгаар хандадаг болоо. Тэрэ гэһээр олон жэл үнгэрөө. Энэ хугасаа соо тэрэнэй ударидадаг коллектив жэл, һара бүхэндэ һайн үрэ дүн түйлана.

Габшагай бэрхэ ажалайнгаа түлөө Александра Георгиевна гүрэн түрын үндэр шагналнуудта хүртөө юм. Тэрэнэй энгэрые мүнөө Ажалай Улаан Тугай орден, «Шэн габьяата ажалай түлөө», «Ажалдаа шалгарһанай түлөө» медальнууд шэмэглэнэ.

Александра Георгиевна залуушуулые һурган хүмүүжүүлхэ талаар горитой ажал ябуулһан, ябуулдагшье байха юм. Тэрэнэй ударидалга доро ажалай амта таниһан һурагшадынь олон хото городуудта ажалладаг юм. Тэдэнэр түрүүшынгээ һурган хүмүүжүүлэгшэдэ хододоо бэшэг бэшэжэ, һонирхожо, заабари зүбшөөлшье абадаг байна. Залуушуулай дунда ехэ ажал ябуулһанайнгаа түлөө, ажалай олон түрүүшүүлые һургажа бэлдэһэнэйнгээ түлөө А. Г. Скрицкая «Буряадай АССР-эй габьяата һурган хүмүүжүүлэгшэ» гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй. Гадна энэ хүмнай өөрынгөө ажалһаа гадуур үшөө ажалай ветерануудай соведэй түрүүлэгшын уялга дүүргэнэ. Тиихэдээ хэдэн жэлэй саана ветерануудай хоор эмхидхэжэ, нилээд амжалта түйлаһан байна. Энэ хоорынь республикын уран һайханай хараалгада хабаадалсажа, лауреадай нэрэ зэргэтэй болоо.

Ажалай ветеран залуугайнгаа ольһо алдаагүй, ямаршье хэмжээ ябуулгануудые эмхитэй һайнаар үнгэргэхэ гэжэ бүхы хүсэ шадалаа зорюулдаг, энэ эрмэлзэлээрээ хүн зоной эдэбхи үүсхэл бадараажа шададаг юм.

Л. Г. Скрицкаягай ударидадаг цех. һүүлэй жэлнүүдтэ комбинадайнгаа дамжуулгын Улаан Тугые алдаагүй гэхэ гү, али Ленинэй орденто мяханай комбинадай омогорхол болонхой. Энэ амжалтадань Александра Георгиевнагай оруулһан хубита ехэ байна.

— Би энэ ажалаа үндэрөөр сэгнэдэгби, хүндэлдэгби. Хэрбээ ажалайнгаа намтар шэнээр эхилдэг һаань, энэ замаа дахин шэлэхэ байгааб,— гэжэ Александра Георгиевна хэлээ бэлэй.

Б. БОДИЕВ,
манай корр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Л. Г. Скрицкая.

В. ГАРМАЕВАЙ фото.

Совет орон дотор

БАКУ. Предприятиин хүүгэдэй саадта ябадаг дүрбэн зуун үхибүүдтэ хэрэгтэй гаргашануудые Лейтенант Шмидтын нэрэмжэтэ машина бүтээлгын эндэхи завод сүм даажа абанхай. Соведэй шиидхэбэреэр бусадшье хүнгэлэлтэнүүд хараалагданхай. Эхэнүүд болоһон ажалша эхэнэрнүүдтэ үхибүүнэйнь нэгэ жэлтэй болотор арбан табан түхэриг, харин жэлһээ хоёр жэл хүрэтэрни табин түхэриг нэмэжэ түлэдэг болонхой. Ажахы эрхилхэ шэнэ онол аргануудта предприятиин ороһоной һүүлээр имэ мүнгэ зөөри нэмэхэ арга олдоо юм.

КАНИБАДАМ (Ленинабадска область). 250 номертой үшөө нэгэ АТС-эй ашаглалгада оруулагдахада, Таджигай «Москва» колхозой айлнуудай бүхы захилнууд дүүргэгдэбэ. Байрын кварталнуудһаа гадна ажахын түб һууринай ниитын шэнэ түб, һургуулида ороодүй хүүгэдэй эмхи зургаанууд, поликлиникэ, хэлхээ холбоотой болоо. Холын бригадна станнууд болон машинын гаражнуудта телефонууд тодхогдоо. Худөө нютагуудай һуудал байдалые шэнэдхэхэ программые бэелүүлгэдэ ехэ мүнгэ һомолһон колхозой мүнгэ зөөреэр шэнэ АТС баригдаа һэн. Памирай Тавил-Дара, Блуни тосхонуудай, хадата Абдахшанай бусад нютагуудай айлнуудай гэрнүүдтэ телефонууд тодхогдоо.

МОСКВА. Ниислэл хотодомнай уласхоорондын түрүүшын телефон-автомадууд һаянай хүдэлжэ эхилээ. Үйлэдбэриин «Московская городская телефонная сеть» нэгэдэлэй байгуулһан совет-британиин хамтын предприяти энэ асуудалые шиидхэлгые даажа абаа юм. Фирмэ телефоно узелнуудта хэлхээ холбооной тусхай хэрэгсэл түхеэрэлгэнүүдые тодхожо байнхай. Тэрэнэй дүүргэгдэхэдэ, мэргэжэлтэд документнүүдые, чертежнүүдые, схемэнүүдые, бусад материалнуудые түргөөр дамжуулха аргатай болохо байна.

КАУНАС (Литва-ай ССР). Эндэхи оёдолой «Балтия» нэгэдэлэй шэнэ филиал. эхэнэрнүүдэй түрүүшын хэһэг хубсаһа хунар худалдаа наймаанай эмхи зургаануудта эльгээгээ. Дукштаз гэһэн багахан хотодо тэрэ байгуулагданхай. Тэрэнэй нээгдэхэдэ урдань хүршэ тосхонуудта ошожо ажалладаг байһан хотын 300 эхэнэрнүүдые ажалтай болгохо асуудал шиидхэгдээ юм.

ТБИЛИСИ. Нэгэ дахин хэлсээ баталагдаһаа хамтын предприяти байгуулха хүрэтэр зам грузин сай ургуулагшад болон финн үйлэдбэрилэгшэд гаталһан байна. Сай ба субтропическа ургамалнуудые болбосоруулха Сухумиин туршалгын комбинат ба «Финист» фирмэ харилсаа холбоон тухай хэлсээндэ һаяхан гар табяа.

АНДИЖАН. Январиин арбанай үглөөгүүр радиопремнигуудаа хүдэлгэхэдөө, Андижанска областиин киргиз яһанай ажаһуугшад түрэл хэлэн дээрэнь дамжуулгын хэгдэжэ байһые дуулаба. Үсөөн бэшэ киргизүүдэй ажаһуудаг Узбекистанай Ферганска болон Наманганска областьнуудай хүн зоной шагнаха аргатай дамжуулгануудые областной радио хэжэ эхилээ. Узбек, ород, Крымэй татарнуудай ба киргиз дүрбэн хэлэн дээрэ Андижанай областной радио дамжуулгануудые хэдэг болобо.

ЭКИБАСТУЗ (Павлодарска область). Промстройбанкын городской отделенидэ нээгдэһэн тусхай тоосоогоор «Милицидэ хэрэгтэй компьютер» гэһэн тэмдэг хээд, хүнүүд мүнгэ оруулжа эхилээ. Комсомолой горкомой дэргэдэ хүдэлдэг залуушуулай эдэбхи үүсхэлэй жэшээ имэ ябуулгын үүсхэл гаргаа һэн. Гүрэнэй предприятинуудай олохон ажалша коллективүүд, кооперативууд, Экибастузай эмхи зургаанууд тэрэниие дэмжэһэн байна. Суглуулагдаһан мүнгөөр городой милициие электронно-тоолон тодорхойлхо техникээр, компьютерна программануудаар хангаха гэжэ хараалагдана. Эдэ бүгэдые худалдажа абахын тула 150 мянган түхэриг хэрэгтэй болохо байгаашье һаань, милициие имэ техникээр хангахада тус хотодо хуули хамгаалха хүдэлмэриин ашаг үрэ дээшэлжэ, өөрыгөө харюулха гэжэ тоолоно.

СОВЕТСКЭ ГАВАНЬ (Хабаровска хизаар). Эндэ байгуулагдаһан совет-япон «Диана» гэжэ шэнэ фирмэ хамтын проект бэелүүлжэ эхилээ. «Тайогого» компаниин технологическа линиинүүдээр хангагдаһан далайн загаһа барилгын нютагай баазын олзоборилгын түрүүшын судианууд загаһа бариха газар руу ошожо эхилээ. Шэнэ түхеэрэлгэнь үйлэдбэриин хэмжээе ганцашье дээшэлүүлхэ бэшэ, харин бүтээдэг продукциин ассортиментые горитойгоор үргэдхэхэ арга олгохо юм. Жэшээнь, хэрбээ урдань загаһашад минтэй загаһанай нэгэл сортын түрһэ абадаг байгаа һаа, мүнөө зургаан сорт болохо. Япон дэлгүүр дээрэ бариһан загаһанайнгаа зарим хубиие худалдажа, Аласдурнын загаһа баригшад валюта абаха юм. Загаһа буйлуулгын цехүүдые болон баазын загаһа барилгын флодые һэль-

Арадай кандидадууд

ЭРИТЭЭРШЬЕ, ХӨӨРӨӨШЬЕ АРГАЛАГША

нинскэ шангай лауреат, суута кардиохирургнуудай нэгэн Е. Н. Мешалкинай хүтэлбэри доро Е. Н. Цыбиков далаад онуудай эхеэр РСФСР-эй Минздравай Новосибирскын НИИ-дэ аспирантурада һурахаяа орожо, мэргэжэлээ нилээд дээшэлүүлһэн байна.

Е. Н. Цыбиков 1977 ондо республиканска больницын хирургическа отделени даажа абаһан юм. Тэрэнэй хүтэлбэри доро республикымнай хирурги шэнэ хүгжэлтэ абажа эхилээ. Тиин һүүлэй арбаад жэлэй хугасаа соо хотодо, һэлһэндэ, һудаһанда орёо гэгшын операцинууд хэгдэдэг болоһон, лазерна хирурги нэбтэрүүлэгдэһэн байна. Эдэ бүгэдын ашаар отделени доторой хүдэлмэри нилээд эршэ дэлисэтэй боложо, жэлдээ дунда зэргээр түрүүн хэгдэдэг байһан түсэбтэ 1450 операциин орондо 1800—1850 операци хэгдэдэг болоһон байха юм.

Нүхэр Е. Н. Цыбиков эрдэмэй дүшэ гаран хүдэлмэритэй юм. Эрдэм бэлигээ хурсадхахын хажуугаар тэрэ ниитын горитой хүдэлмэри ябуулдаг. Тодорхойлбол, хирургнуудай эрдэмэй-медицинскэ республиканска бүлгэмэй түрүүлэгшэ байхаһаа гадна республиканска больницын материал хэрэглэжэ хүдэлдэг эрдэмэй бүлэгые зургаан жэлэй туршада хүтэлбэрилжэ байһанаа, тэрэнээ өөрынгөө шаби, хэрэгыень үргэлжэлүүлэгшэ В. М. Кузнецовто бүри һая дамжуулһан байна.

Хирург Е. Н. Цыбиков клиникын бодото байдалые һайнаар мэдэхэ, эрдэмэй һонирхолтой хараа бодолнуудтай юм. Тиимэһээ дээдэ мэргэжэлтэй хирургнуудһаа бүридэһэн һургуули байгуулжа байнхай. Тэрэнэй отделениие хүтэлбэрилжэ байһан үе соо 59 интернэ, клиническэ 6 ординатор бэлдэгдээ. Хирургнууд А. Д. Укоев, Г. Д. Гунзынов, А. Д. Быков, Б. С. Данзанов, Б. Ц. Бальжинимаев, А. Д. Шапоренко гэгшэд һурган хүмүүжүүлэгшэ Еши Нянюевичтаяа зэргэ операционно столой дэргэдэ зогсодог.

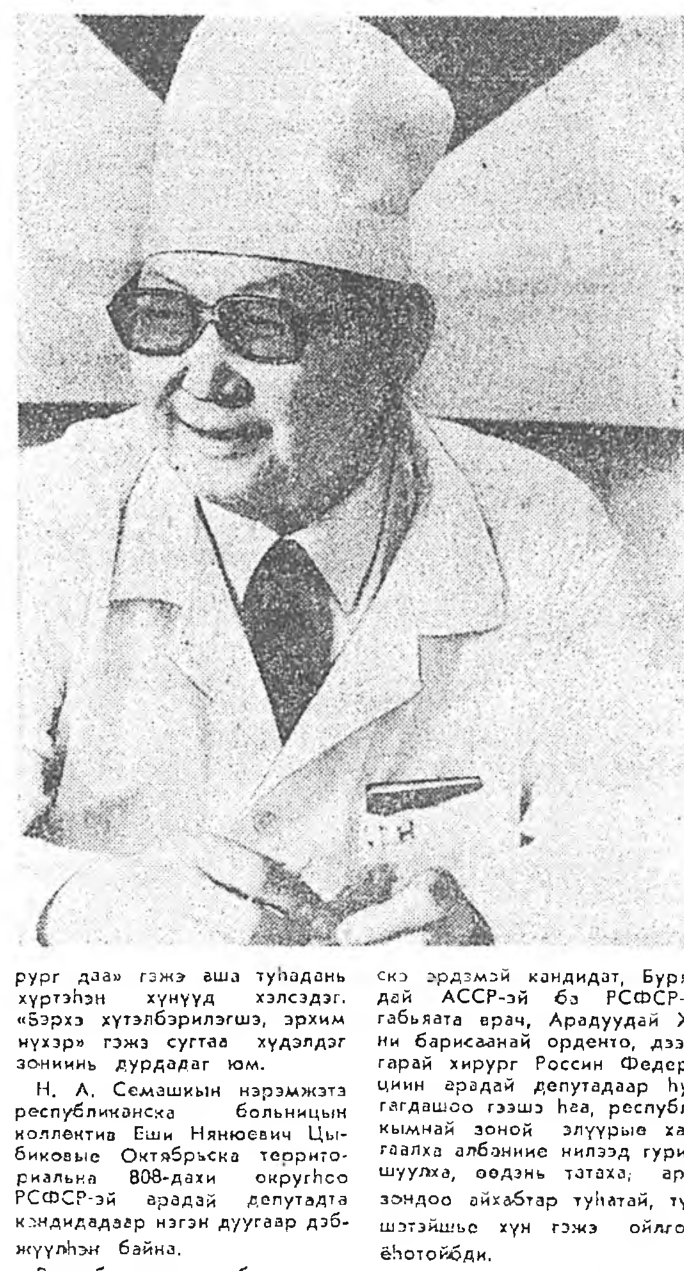
Тэрэнэй хүдэлмэриин үдэр үглөөнэй долоон часһаа гү, али бүришье эртэ эхилээд, үдэшын 8—9-нөөр, үнгэрхэдөө, һүниин тэн багааршье дүүрэдэг. Тиихэдэ тэрэ ганса медицинскэ асуудалнуудые, заабол врачта хабаатай юумэ шиидхэжэ ябадаг бэшэ. Улаан-Үдын Октябрьска райсоведэй депутат Е. Н. Цыбиковэй сэдьхэлые шиидхэгдээгүй олон асуудал зобоодог юм. Тэдэнь зоной гэр байра абалгые үнэн зүбөөр хубаарилха, ургажа байгаа залуу үетэнэй клуб байгуулха тухай бусад олон асуудалнууд ааб даа. Дуршэл ехэтэй врач медицинын, илангаяа хирургиин материально-техническэ үндэһэ һуури һайжаруулха замууд тухай саг үргэлжэ бодомжолдог юм. Улаан-Үдэдөө үбшэ таниха талаар тусхай түбтэй болодог һаа гэжэ олон жэл соо бодомжолно, һанаанинь зобоно.

«Зөөлэхэн сэдьхэлтэй, хүнгэхэн гартай, гайхалтай һайн хирург даа» гэжэ аша туһадань хүртэһэн хүнүүд хэлэдэг. «Бэрхэ хүтэлбэрилэгшэ, эрхим нүхэр» гэжэ сугтаа хүдэлдэг зониинь дурдадаг юм.

Н. А. Семашкын нэрэмжэтэ республиканска больницын коллектив Еши Нянюевич Цыбиковые Октябрьска территориальна 808-дахи округһоо РСФСР-эй арадай депутадта кандидадаар нэгэн дуугаар дэбжүүлһэн байна.

Республиканска больницын отделениие даагша, медицинскэ эрдэмэй кандидат, Буряадай АССР-эй бэ РСФСР-эй габьяата врач, Арадуудай Хани барисаанай ордента, дээдэ гарай хирург Россин Федерациин арадай депутадаар һунгагдашоо гээшэ һэа, республикымнай зоной элүүрые хамгаалха албаниие нилээд гуримшуулха, өөдэнь татаха; арад зондоо айхабтар туһатай, туншэтэйшье хүн гэжэ ойлгохо ёһотойбди.

В. МАТВИЕВСКИЙ.
Авторай фото.

...үрэтэ ажалай, элүүр
...байдалай түлөө

...АДХАЖА ...ЛОХОГҮЙ

...болон алкоголизмтай тэмсэхэ асуудал зоной ...ые хэзээ хэзээнэйхидэл ехээр мүнөө зобоо...дэ, олондо мэдээсэл дэлгэрүүлэн тараадаг ...тэ ябадалай үдэрһөө үдэртэ олошоржол ...лгана ха юм. Архиин үбшэнтэй болоһон 5 ...хүн орон соомнай бүридхэлдэ абтанхай тэ... Архиһаа боложо, жэл бүхэндэ 20 мянган хүм... Тиихэдэ эрдэмтэдэй тоолон тодорхойлһо...далгатай холбоотой материальна гарзамнай ...һаа ородог мүнгэнэй хэмжээнһээ 2—3 дахин бэшүү.

...дэ юунһээ уламжалнаб, гэмтэ ябадалай та...арнэгүйб гэхэдэ, бидэ элүүр энхэ, архидал... байдал зохёохын түлөө парти, правительст...баһан тогтоолнуудһаа хадуурна, тэдэниие ажа...нэтэрүүгээр бэелүүлнэ, баримталнагүйбди. ...жэшээ дурдахамни.

...үдтэ Хэжэнгын райпогой шугамаар районой ...—3,8 миллион түхэригэй архи худалдагдаһан ...о КПСС-эй ЦК-гай энэ талаар мэдээжэ тог...һүүлээр энэ тоо эрид доошоо буугаа һэн. ...6 ондо райпо 1 миллион 420 мянган, 1987 ...431 мянган түхэригэй архи худалдаа. Харин ...10 һара соо 2 миллион 374 мянга гаран тү...далдагдажа, архидалгатай болон алкоголизм...даһаниие харуулба. Энэ тэмсэл һуладаа һэн ...нда гарадаг усал, һогтуушуулай хулиган аашэ ...шол бэзэ.

...й 10 һара соо 17 аварн болоо. Тэдэнэй 12-... һогтуу ябаад усалтаһан, гэмтэһэн ушар... заһабарилга-барилгын участогай хүдэлмэри...эшэ һогтуугаар мотоциклаар ябажа байта...ын трактортай мүргэлдэшөө һэн.

...фсоюзай, совет эмхи зургаанууд, ажалша ...хүтэлбэрилэгшэд, архидалгатай тэмсэхэ та...эхин эмхинүүд архидалга болон алкоголизм...ла ябуулдаг гэхэ хэрэгтэй. Зариманиинь һай... Жэшээнь, районой дотоодын хэрэгүүдэй ...ар асарагдаһан бүхы хүнүүд өөһэд өөһэдын...һан коллективэй урда зогсодог, олоной ур...аншатай болонхой. Энэ талаар Чисаанын, ...лон бусад совхозуудта хэгдэдэг хүмүүжүүл...анхарагдамаар юм.

...рим нэгэ ажахынууд, тэрэ тоодо Хэжэнгын ...гатай ба алкоголизмтай тэмсэхэ хүдэлмэридэ ...й, ёһын тэдэсэл хандадаг байна. Энэ хэлээ...нтануудаар батадхаха шадалтайб. 1986 ондо ...хүдэлмэришэн милицидэ һогтуугаар баригда... 1987 ондо —37, үнгэрһэн жэлэй арбан һара ...эн байна.

...ян-Голой совхозуудта, райподо эдэ бүгэдэ ...гэхэ байнаб. 1988 оной 10 һара соо дүн хам...үүгаар милицидэ баригдаһан һаа, үнгэрһэн жэ... 383 хүн болоһон байна. Энэмнай ехэшье ил...бэшэ aаб даа. Иимэ тоо, баримтануудһаа ...р тобшолол хэлтэйб гэхэдэ, архидалгатай эб...ойлгуулламжын нарин хүдэлмэри ажалша кол...лха, шанга эрилтэ табиха хэрэгтэй гэжэ һа...дэ олониитын, ажалша коллективэй, оршон ...ужа байһан зоной зүгһөө үзүүлэгдэдэг нүлөө ...ьна, моральна талаһаа нүлөөтэй хэмжээнүү...хэрэглэхэ шухала. Архидалгатай тэмсэлые һу...болохогүй.

Г. БАЛЬЖИРОВ,
манай штатнабэшэ корр.

Улаан-Үдын «Торжество» ательедэ Фодосья Осодоева 1964 онһоо хүбсаһа эсхэгшээр хүдэлнэ. Энэ хугасаада тэрэ дээдэ гарай мэргэжэлтэн болотороо ургаһан байха юм. Энэ нүхэркай коллективэйнгээ болон ниитын хүдэлмэридэ эдэбхи үүсхэлтэйгөөр хабаадахаһаа гадна, залуушуулые өөрынгөө мэргэжэлдэ һургаха хэрэгтэ бүхы һаналаа табидаг, баян дүй дуршэлөө дамжуулхые оролдодог заншалтай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ф. Е. Осодоева залуу мэргэжэлтэ Э. Шагжиевта зүбшэл үгэжэ байна.

В. ГАРМАЕВАЙ фото.

МОНГОЛ һайхан орондо

УЛААН-БААТАР. Москвагай Улаан талмай дээрэ буулгагдаһан фото-зураг нэгэнһээ нүгөөдэдэ дамжуулагдана. Тэрээн дээрэ Монгол барилгашан А. Бирлест танигдаагүй залуу хүнтэй буулгагданхай. Тэдэнэй шарайнууд хүхюунүүд. Кош-Агач хүдэлхээ ошоо бэлэйлши, юундэ Москва ябашоо хүмши? Фото-зураг дээрэ шамтай хэн буулгагдаа юм? Бирлестын һамганиинь, түрэлхидынь иигэжэ асууна.

«Энэ ушарые тайлбарилха ёһотой. Монголой баруун захадахи эгээл холын Баян-Үлгы хотын ажаһуугша Бирлест гушаад монгол барилгашадай тоодо Хадата Алтайн Кош-Агачска райондо хүдэлжэ байнхай. Адли нэрэтэй автономито область болон Баян-Үлгын аймаг хүршэлдэг, хоорондоо үргэн харилсаа холбоо бэелүүлдэг юм. Тобшолон хэлэбэл, монгол барилгашадай туһаламжаар Хадата Алтайда барилганууд бодхоогдодог.

Хахад жэл соо монгол барилгашадай бригада «Джана аул» колхоздо 320 үхибүүдэй һууритай һургуули бариһан, бусад хүдэлмэри хэһэн байна. Бүхы дээрээ 2 миллионһоо дээшэ түхэригэй хүдэлмэри хэгдээ. Совет барилгашадай мэргэжэлтэ һайндэрэй урда тээ мүрысөөнэй дүнгүүд согсологдоо һэн. Тиихэдэ Бирлест болон тэрэнэй совет нүхэр, экскаваторщик У. Пармуш түлбэригүйгөөр Москва ошохо путевконуудта хүртөө бэлэй. Мэдээжэ дуун соо дуулагдадагай ёһоор, Москва тэдэниие танилсуулжа, нүхэд болгоо. Амаралтада гэртээ бусахадаа, Бирлест дурасхаалта фото-зурагые абаашаа һэн. Тэрэнь гэр бүлынь эгээл хүндэтэй онсо шухаг зүйлнүүдэй тоодо һууриһаа эзэлээ.

«Джана аул» колхоздо бидэ нүхэдтэеэ ехэ дуратайгаар хүдэлнэбди гэжэ «Үнэн» газетын хуудаһануудай дээрэ толилуулһан статья соогоо А. Бирлест бэшэнэ. Колхозой гэшүүд бидэниие ехэ дулаанаар хүлеэн абажа, болбосон түхэлтэй байрануудта оруулаа һэн. Жэгдэ һайнаар хүдэлөөбди, юуб гэбэл, бидэниие машинануудаар, оньһон түхеэрэлгэнүүдээр, барилгын материалнуудаар таһалдалгүйгөөр хангадаг байгаа. Хэдэн шэнэ хүдэлмэри хэжэ һурлаабди, дутэрхы мэргэжэлнүүдые шудалаабди. Салин хүлһэмнайшье һайн, тэдэнэй зарим хубинь һара бүри манай гэртэхиндэ эльгээгдэжэ байгаа. Манай аймагай барилгын эмхи зургаан баһал олзотоо: ажаллажа олоһон мүнгөөр хэрэгтэй оньһон түхеэрэлгэнүүд худалдажа абтаа юм. Гэртээ нэгэ хэды саг соо байгаад, дахин Кош-Агач ошохобди. Тэндэ хэхэ ажал ехэ, гэжэ Бирлест хэлэнэ. Мүнөө жэлэй хабарһаа монгол барилгашадай тоо зуунда хүргэгдэхөөр түсэблэгдэнэ.

Харилсаа холбооной ашаг үрэтэй энэ шэнэ түхэл янзые дэмжэхэ зуураа, МНРП-гэй ЦК-гай орган «Үнэн» газетэ иигэжэ бэшээ һэн: Монгол оронтой хилэтэдэг совет нютагуудта манай барилгашадай хүдэлхэдэнь, дабхар туһатай байна. Юуб гэбэл, нэгэ нэгэнэйнгээ дүй дуршэлые түргөөр шудалжа хэрэглэхэ арга олгоно, монгол хүдэлмэришэдые ажалтай болгоно.

(ТАСС).

Цыдыбжап САХАРОВ

БАРГАЖАН БУРЯАДАЙ ТҮҮХЭ БЭШЭГ, 1887 ОН

(Түгэсхэл. Эхиниинь январиин 13-най номерто.)

Баргажан буряадууд эртэ сагта Зүүн-гар монголой Үлеэд обогтойбди гэжэ өөһэдөө тоолодог. Зүүн-гар (Джунгария) Монголһоо гаража ерэһэн 6—7 хүн баргажан буряадуудаар нэгэдэжэ һууһан гэлсэдэг. Монгол үлеэд зоной, баргажан ба далайн хойнохи буряадуудай обогуудай нэрэнүүд — Эхирэд, Булгад, Бурууд, Галзууд гэхэ мэтэнүүд — адлишуу байдаг.

Табяад гаран жэлэй саана Баргажанда Чингис-хаанай сэрэгшэ заншал һажаажа, гурбаагаад жэл үнгэргөөд, абын (облава) агнуури хэдэг байгаа. Иимэ абада номо-һомо барижа шадаха хүнүүд отог бүриһөө гаража ошоод, үнгэ бүриин ан аладэг байгаа юм гэдэг. Хожомой сагта буряадай гэр тойрон алга ажал, бэшэшье хүдэлмэри ехэ боложо, хуушан агнууриин гурим орхигдодог болоо. Тиигэбэшье энэ эртэнэй заншал огто орхихогүй һэмди гэдэг һанаашалга байдаг.

Урда сагта (1763—1822 онуудта — Ж. С.) Баргажан тура уезднэ город нэрэтэй, Хориин ведомствын буряадууд Баргажан округто мэдэлтэй байһан гэдэг.

1770 онһоо эхилжэ, Баргажанда сэсэгэй тарилга (оспопрививание) хэдэг болоо. Түрүүшээр буряадууд энэ тарилга үхибүүдтээ хэхыень арсадаг байгаа юм. Тиимэ ушарһаа главна тайшаа Босхол Андрейн бэшэ зондо жэшээ болгон, хүбүүндээ тарилга табюулжа, зониие бэшэрүүлһэн байдаг.

1800 ондо Хориин мэдэлэй монголшо хүнүүдые Баргажанда асаржа, багша болгоод, залуушуулда монгол ном бэшэг эхилэн заалгуулһан юм.

1811 ондо главна тайшаа Санхир Андрейн ахамадай урда хүргэлтэ хэжэ, буряадай дунда конторо гэжэ зургаан байгуулаад, хододоо боложо байха ярмаг гэжэ буряадуудай наймаанай газар тэрэ жэлэй декабрь һарада баталагдаба. 1812 ондо Н. В. Трескин губернаторай захиргаагаар талханай экономическа магазин (склад) баригдаба.

1812 ондо главна тайшаа Санхир Андрейн үедэ һэнгэлдэр отогой Хонхо аймагай буряадууд Хориин мэдэлэй Худанай дасанай шэрээтэ ламые урижа асаржа, Жаргаланта нютагта буддын шажанай Баргажанай анха түрүүшын бумхэн байгуулба. Түүнһээ һүүлдэ һэнгэлдэр отогой Номол аймагай албата Суваан Арамхиин Сэлэнгын мэдэлэй Цонгоол дасанһаа лама Нимайланиие асаржа, бүгэдөөрөө буддын шажанай номнол соносожо, түүнһээ хойшо баргажан буряадай дунда шажан наран мэтэ мандаха болобо.

һэнгэлдэр отогой Еэхүй аймагай Дансаран һитнайн гэгшэ Эгэтын дасанда хубараг һахил хүртэжэ, олон жэлдэ түбэд ном үзөөд, Баргажан нютагаа бусажа ерээд, түрүүшын лама боложо һууба. Энэ лама Цонгоол дасанһаа бүхы Баргажан буряадуудай нэрээр Сүлтим Арзаанай гэжэ ламые урижа асараад, хүбүүдтэ монгол, түбэд ном заалгуулһанһаа хойшо ном ойлгохо хүн олон болоһон юм.

1814 ондо Хориин главна тайшаа Галсан Мардайн гээшэ шажанай түс зүблөө хэхэ ушарһаа болон шэнэ баригдаһан Анаагай шулуун дасан арамнайлха найрта главна тайшаа Санхир Андрейн, хоёрдохи тайшаа Танха Эмэшкиин хоёрые уриһан байдаг.

1817 ондо главна тайшаа Санхир Андрейн өөрһөө мүнгэ үгэжэ, Арзаанайн ба һитнайн хоёр ламые Хяагтын тамуужанаар дамжуулжа, түбэд, хитад эм асаруулба. Тиихэтэй хамта буряадуудтаа эмэй ном үзэхыю захираад, һайн һураашадтань эм болон бэшэ хэрэгсэлтэй юумэдынь хубаажа үгэһэн юм. Тайшаагай үүсхэлээр ургамалнууд тухай ном үзэжэ, дэлхэйдэ ургадаг эмэй ногоо, үндэһэ танижа түүдэг болоһон гэдэг.

1818 ондо Баргажан буряадууд һанаа хүсэл гаргажа, Хүрдэнэй сүмэ гэжэ мүргэлэй байшан бараад, 1819 ондо арамнай үргүүлһэн байдаг. Мүн тэрэ жэлдэ Санхир тайшаа Хайдаб Зоонойн гэжэ ламые Хяагта тура эльгээжэ, шажанай түбэд, монгол номууд болон эм асаруулһан юм.

1822 ондо 1-дүгээр Александр хаанай баталһан уставай ёһоор урданай конторо зургаан Степной дүүмэ нэрэтэй болобо.

1824 ондо Санхир тайшаагай аша хүбүүн Сахар Хамнайн Баргажан город эльгээгдэжэ, ород багшада (Иван Андреевич Ларионовто — Ж. С.) эрдэм һуража, Баргажан буряадай дундаһаа түрүүшын ород хэлэ бэшэгтэй хүн болобо.

1828 ондо шэнэ модон дасан баригдажа, Цонгоол дасанай лама Нимайланаар рамнай үргэгдэжэ, олон зон сугларжа, ехэ баясхаланта найрай болоходо, 100 шахам морид урилдаан, барилдаан, харбаан гэхэ мэтэ зугаа болоһон.

1829 ондо Санхир тайшаагай үедэ хамба-ламада гүйлтэ хүргэжэ, урда Баргажанда багша байһан Сонгоол дасанай Сультим ламые шэрээтэдэ баталуулба.

Мүн энэ ондо Сэлэнгын түрэһөө англиин мэдэлэй Юлий нэрэтэй миссионер Баргажан дүүмэдэ ерэжэ, хоёр хоног соо байжа, хойто хадые харандаагаар зуража абаад бусаа юм гэлсэдэг. Тэрэ ябадалдаа хамнигадай гэртэ орожо, өөһэд зуураа хөөрэлдэхыень шагнахадаа, эдэ болбол манжа уластай адли байна гэһэн байдаг. Энэ жэлдэ (1829) Баргажанда талханай ургаса һайн байжа, нэгэ пүүд (16 кг) талханай сэн 25 мүнгэтэ байба.

1832 ондо главна тайшаа Хамнайн хүбүүн Сахар ехэ дээдын зарлигаар Санкт-Петербургда дуудагдаад, эзэн император 1-дүгээр Николай хаанда бараалхажа, мүнгэн кортигоор шагнагдаһан байна; гэртэһээ 1832 оной сентябриин 2-ой үдэр мордожо, 1833 оной майн 11-дэ гэртээ бусажа ерэбэ. (Хожомынь Сахар Хамнайн олон медаляар шагнагдаһан байдаг: Хубилтаан Аннын болон Станиславай гурба-гурба дераар зэргын кавалер, нэгэ хүзүүнэй алтан медальтай, мүн хүзүүнэй хоёр мүнгэн медальда хүртэһэн).

Энэ ондо Зүүн Сибириин (автор иигэжэ бэшэнэ — Ж. С.) ахалагша Бандида хамбын Баргажанай ламанар дундаһаа буддын шажанай ёһоор 5 член ламые һунгагты гэһэн захиралтаар дасанда зүблэл хэжэ, һэнгэлдэр отогой соржо лама Дансаран һитнайн, шоно отогой лама Хайдаб Зоонойн, һэнгэлдэр отогой лама Сультим Дэлэгэй, буура отогой лама Дамшоо Тэбжээнэй, буура отогой лама Цырен-Дэлэг Хемнайн — эдэ табан ламанар һунгагдаба.

1844 ондо тайшаагай помощник Сахар Хамнайн буряад хүбүүдые ород, монгол хэлэнэй номоор һургахын тулада приходско һургуулиин гэр барюулжа баталуулһан байна.

1854 ондо Бандида хамба морилжо ерээд, 1852 оной майн 15-най үдэр ехэ дээдын баталһан ламанар тухай шэнэ тогтоолой ёһо бэелүүлхэдээ, Баргажан дасанда 8 штатна ламанарые орхижо, эдэнэй дундаһаа һэнгэлдэр отогой Санжи Шинтаадай ламые шэрээтэ болгоод, штадһаа үлүү ламанарые хүдөө бусааһан юм. Эдэ ламанар, үгэлгын зээдшье ехэтэ гомдожо, уйлалдаһаар дасанһаа гаража ошоо юм гэлсэдэг.

1861 ондо генерал-губернаторай захиралгаар дасан Сагаан Нуурта урилагдаба.

1864 ондо епископ Вениамин Баргажанда ерэжэ, Улан нютагта Степной дүүмын шадар модон хэрээһэ табяад, мүнөө байһан миссионерскэ сүмэ табиха газар олоод бусаба. 1869 ондо епископ Мартимьян энэ сүмые арамнайлһан юм.

1869 оной июниин 9-нэй үдэр (мүнөөнэй календаряар июниин 22-й үдэр — Ж. С.) ехэ саһан орожо, 3 үдэр соо байһан гэдэг.

1876 ондо Баргажанай главна тайшаа Цыренжаб Сахаров Санкт-Петербургда зүүн зүгэй оронуудые шэнжэлдэг эрдэмтэнэй (ориенталистнуудай) суглаанда урилгаар ошожо, дээдэ эзэн император 2-дугаар Александр хааниие бараалхаба. (Цыренжаб Сахаров дээдэһээ Хубилгаан Станиславай 3-дугаар зэргын ордеоор шагнагдажа, Москва хотын үзэсхэлэнэй (выставкын) общеcтвын алтан медальда хүртэһэн).

1879 ондо баргажан буряадууд тайжа Цэдэбжаб Сахаровтай зүбшэлсэжэ, 225 боти Данжуур залажа, дасандаа үргэһэн юм.

1884 он, Цыренжаб Сахаровай главна тайшаа байһан үедэ дасан шэнээр барюулхые 1876 ондо дээдын зургаанда зуурша лга хүргэһэниинь баталуулжа, 1882-83 онуудта (Сагаан Нуурта) дасан бодхоогдоод, 1884 ондо Хүл Нуурай дасанай шэрээтэ Гурдарма Цыденпилэй ерэжэ, арамнай үргэхэдэ 5000 шахуу хүн сугларжа, ехэ баясхалан болоһон юм.

Ажаглалта. Энэ дасан Оронгын модошо дархашуул бариһан гэлсэдэг. 1930-аад он багта ехэ дасан сусажа, модоорнь дүтын колхозууд элдэбын барилга хэһэн байдаг.— **Ж. С.**

1884 ондо Хурамхаан нютагта буряадай захиргаанһаа табюулһан зүбшөөл хүлеэжэ абангүй, миссионерскэ сүмэ (церковь) баригдаба.

Мүнөө 1887 ондо Баргажанай инородно мэдэлдэ 6 родовой управлени, тэрээн бүриин гулваа (голова), 23 бүлэгэй старостанар байна. Баргажан (дүүмын) мэдэлдэ 5150 эрэ дүүшэ, 5472 эхэнэр дүүшэ хамта дээрээ 10 622 дүүшэ болоно. Эдээн соо хэрээһэ зүүһэн 179 эрэ дүүшэ, 107 эхэнэр дүүшэ, ниитэ 286 дүүшэ болоно.

Отогуудай энэ жэлэй мэдээсээр (1887 он) баргажан буряадууд 130 мянган мал барина, тодорхойлбол: 20 000 мори адуун, 45 000 эбэртэ мал, 45 000 хонин, 5000 ямаан.

Ехэ дээдэ эзэн император 2-дугаар ба 3-дугаар Александр хаануудта үнэн зүрхэнһөө алба дүүргэжэ байхабди гэжэ буддын шажанай ёһоор ламанар дамжуулжа һайхан тангариг үргэгдэһэн гээшэ. Энэ ушарһаа бөө шажанда шүтэгшэд огто үгы гэжэ тухайлагдадаг. Статистикын мэдээгээр 300 шахуу бөөнэр биишье һаа тэдэнэй нэрэтэ список үгы юм.

Ж. САЖИНОВ,
Буряадай багшанарай институдай профессор.

АЛИ АЛИНДА АШАТАЙ ХАРИЛСААГАА ХҮГЖӨӨХЭ

НЬЮ-ЙОРК. США-гай худалдаа наймаанай бүлэгөөрхидэй түлөөлэгшэд Советскэ Союз болон Зүүн Европын бусад оронуудтай али алиндань ашатай туһатай худалдаа наймаанай-экономическа харилсаае саашадань хүгжөөхые оролдоно гэжэ США-гай 500 томо ехэ корпорацинуудай бүридэлдэ ородог компаниинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй дунда тараагдаһан асуултын дүнгүүд элирхэйлэн гэршэлнэ. «Кларк Мартир энд Бартоломео» гэжэ шэнжэлэлгын фирмэтэй хамта «Форчун» журнал энэ асуулта үнгэргэһэн байгаа. Ойрын 20 жэлэй хугасаа соо Зүүн Европо уласхоорондын худалдаа наймаанай гол түбүүдэй нэгэниинь болохо аргатай гэжэ найдажа байһаа асуултада хабаадагшадай 67 процентнь мэдүүлбэ.

СССР-тэ хубилган шэнэдхэлгын политикын ашаар тэрэнэй урда нээгдэһэн үргэн ехэ арга боломжонуудые Холбоото Штадууд гүйсэд дүүрэнээр хэрэглэнэгүй гэжэ американ бизнесменүүдэй 73 процентнь мэдэрхэ зуураа, Советскэ Союзтай худалдаа наймаанай-экономическа харилсаагаа эхилхээр бэлэн юм гэжэ тэмдэглээ.

Хоёр ороной хоорондохи худалдаа наймаанай-экономическа харилсаануудта боложо байһан хубилалтануудые «хүйтэн дайнһаа» үлэһэн бэрхэшээл түбэгүүдые усадхаха, СССР тушаа Вашингтоной тусхай политикые үндэһөөрнь хубилгаха шухала гэжэ харюунууд соо хэлэгдэнэ.

ХАНИ ЁҺОНОЙ ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД

ЛОНДОН. Великобританиин премьер-министр Маргарет Тэтчер эндэ ерэһэн Японой премьер-министр Тосики Кайфутай хөөрэлдэбэ. Эдэнэй хоорондо болоһон хөөрэлдөөнүүд тон хани халуун, нүхэд ёһоной оршон байдалда үнгэрбэ гэжэ хоёр тала тэмдэглээ. «Тэндэ боложо байһан асари ехэ хубилалтануудай үндэһөөр Зүүн Европын гүрэнүүдтэ туһаламжа үзүүлхэ талаар нягта холбоотойгоор харилсаха ёһотойбди» гэжэ тэрэ хэлэбэ. Тиихэдэ Британиин кабинедэй толгойлогшо иигэжэ мэдүүлбэ гээд тусхай түлөөлэгшэ зааһан байна: «Бидэ господин Горбачевто дэмжэлгэ үзүүлхэ ёһотойбди. Зүүн Европын оронуудта шадал зэргээрээ туһалха зэргэтэйбди. Дэлгүүрэй экономикын хайшан гэжэ хүгжөөгдэдэг байһые Зүүн Европо ойлгохо ёһотой». Энэ талаар Японой гаргажа байһан хүсэлэл оролдолгонуудые Маргарет Тэтчер үргэнөөр тэмдэглэбэ.

Зүүн болон баруун оронуудай хоорондохи харилсаанууд, нютагай зарим асуудалнууд, тэрэ тоодо Алас-Дурна зүгтэхи байдал мүн лэ зүбшэн хэлсэгдэхэ ёһотой. КНР-тэй харилсаануудаа һайжаруулгын хараа түсэбүүдые хоёр хүтэлбэрилэгшэ зүбшэн хэлсэһэн байгаа.

...РОПО ТҮБИИН ЕРЭЭДҮЙН ТҮЛӨӨ

...ропо түбиин ерээ... тэрэнэй политик... уламжые хубил...өө, экономическа, ...ын ба соёлой ...оршон тойронхи ...хамгаалгын ту... эрхэнүүд тухай ...нуудал байдал ту...алнуудаар һанам...халан абалсаха ...пропо» гэжэ «түхэ...» гол зорилго...иинь болоно. 23 ...түлөөлэгшэд — гол түлөөб Баруун Европын христианско-демократическа болон центрис партинуудай, Зүүн Европын гүрэнүүдтэ элдэб эмхинүүдые, нэгэдэлнүүдые түлөөлһэн политическэ ажал ябуулагшад түрүүшынхеэ үнгэргэгдэһэн хэмжээ ябуулгада хабаадана. США-гай, Канадын, Японой, Австралиин, Шэнэ-Зеландиин түлөөлэгшэд адаглагшад боложо хабаадана.

Болгариин, Венгриин, ГДР-эй, Польшын, Румыниин, Советскэ Союзай, Чехословакиин, Югославиин түлөөлэгшэд «түхэреэн столдо» зүүн зүгэй оронуудые түлөөлнэ. Москваһаа арадай депутадууд, Латви болон Эстониин арадай фронтнуудай, Литвагай «Саюдисай» ажал ябуулагшад эдэнэй дунда бии.

Европодохи үйлэ хэрэгүүдые урагшань дабшуулха гээшэ «түхэреэн столой» гол зорилгонуудай нэгэниинь болоно.

...ДАЙ ПАЛАТЫН СЕССИ

...ГДР-эй Министр...эдэй Түрүүлэгшэ ...овой правитель...дүүлгэ тушаа үгэ ...а хөөрэлдөөнүү...ай Арадай пала...эхилбэ.

Сессиин хүдэлмэреэ эхилхын урда тээ депутадууд Арадай палатын байшангай урда таладахи ГДР-эй Гүрэнэй тугые баһамжалан доромжолһон ушарые эрид буруушааһан байгаа. Ороной арадай дээдэ түлөөлэлгэтэ эмхиин хүдэлмэридэ бэрхэшээл түбэгүүдые ушаруулха али бүхы ябуулгануудта эсэргүүгээр тэмсэхэ гээшэ Арадай палатын депутадуудай гол зорилго болоно гэжэ Арадай палатын президент Гюнтер Малойдой мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ.

ХИЛЫН СААНАҺАА
ТАСС · АПН

НИИТЭ НАЦИОНАЛЬНА КОНФЕРЕНЦИ

СОФИ. Долоон хоногой урда тээ БКП-дэ байгуулагдаһан бүлэглэл можо — Альтернативна социалис нэгэдэл (АСО) гэдэг эмхи түрүүшын ниитэ национальна конференци үнгэргэбэ. Партиин 2500 гаран гэшүүд тэрээндэ хабаадаа. Ороной элдэб хото городуудһаа тэдэнэр ерэбэ. Гэбэшье БКП-гэй ниислэлэй эмхинүүдэй гэшүүд делегадуудай диилэнхи олонхинь байгаа.

АСО-гой политическэ платформын ба ажал ябуулгын программын проектнууд конференци дээрэ зүбшэн хэлсэгдэбэ. Бүлэглэл можын тэмсэл хадаа партида эсэргүү тэмсэл бэшэ, харин энэ можын ажал ябуулгые партида зүрюу харша ажал ябуулга болоно гэжэ тооложо болохогүй гээд тэрэнэй авторнууд тэмдэглэнэ. АСО хадаа партиин хубинь мүн гэбэшье тэрэнэй бодото ажал ябуулга БКП-е демократиин үндэһөөр хубилган шэнэдхэхын түлөө тэмсэдэг бүхы хүсэнүүдтэй харилсаа холбоо тогтоохые хараална.

ДЕМОКРАТИИН ҮНДЭҺӨӨР

АФИНА. Социализмые ойлгохын тула социализм болон демократиин хоорондохи таһаршагүй холбоое бэхижүүлхэ ёһотойбди гэжэ Грециин Компартиин ЦК-гай Генеральна секретарь Г. Фаракос мэдүүлбэ.

Партиин олохон гэшүүд эдэ үйлэ хэрэгүүдые ойлгожо ядажа, тээлмэрдэжэ байна гэжэ тэрэ мүнөө Советскэ Союзда, Зүүн Европын оронуудта боложо байһан гүнзэгы ехэ хубилалтануудта тогтожо хэлэхэдээ тэмдэглээ. Бидэ айхабтар орёо хүшэр байдалда ороод байнабди гэжэ КПГ-гэй хүтэлбэрилэгшэ хэлэбэ. Бүхы шатануудаар парти болон социализмда добтолхын тула дайсаднай энэ үе сагые һамбаашалан хэрэглэхые һэдэнэ.

Грециин Компарти парти доторой демократиие хүгжөөхэ, бүхы обществотой үнэн сэхэ хөөрэлдөө хэхэ ёһотой гэжэ Г. Фаракос тэмдэглээ. Манай ороной коммунистнууд эб найрамдалай, Грециин хүгжэлтэ дэбжэлтын түлөө тэмсэлээр омогорхоно гэжэ тэрэ хэлэбэ.

АН ҮСХЭБЭРИЛДЭГ ФЕРМЭДЭ

ФОТОРЕПОРТАЖ

Баунтын районой Романовка тосхонһоо холо бэшэ, түргэн урасхалта Витим мүрэнэй зүүн эрьедэ ой соохоно хуушаран татаһан модон гэрнүүдэй жэрылдэн байхань харагдана. Эндэ Витимэй коопзверопромхозой ан үсхэбэрилгын фермэ оршоно. Эндэ агаарынь тунгалаг, хонгёо. Үбэлэй хүйтэндэ сэнбүнгээр хушагдаһан ногоон хасуури, шэнэһэн үльгэрэй орон соохидол адляар үзэгдэнэ. Ямар һайхан гээшэб!

Ан үсхэбэрилдэг фермын газаадахи ябаган үүдэн дээрэ «Эндэ хүдэлдэг бэшэ хүнүүдтэ орохонь хорюултай» гэһэн гар бэшэг үлгөөтэй байна.

— Орогты, хүдэлмэриемнай харагты, хүнүүдтэймнай танилсагты,— гэжэ фермые даагша Сергей Григорьевич Иванов бидэниие уриба. Удаань зүргөөр бидэниие дахуулан, халтар хара болон сэнхир сагаан үнэгэдэй байһан клеткэнүүд худар абаашаба.

— Ангуудаа эгээл хооллуулха гэжэ байгаалди даа. Дүтэ бү ошооройгты. Клеткын гүрлөөгэй забһараар хургаяа хэжэрхибэт. Таһа хаүулхадаа болохот,— гэжэ мүнгэлиг торгон халтар-хара үнэгэндэ эдеэ үгэжэ ябаһан эндэхи хүдэлмэришэн Нина Валентиновна Захватова бидэндэ хандан хэлэнэ.

— Ажалтнай хэр зэргэ ябажа байна гээшэб? Ан үсхэбэрилхэ гээшэмнай хүндэхэн хэрэг гээшэ ааб даа?— гэжэ бидэ һонирхон асуубабди.

— Хүнгэн гэжэ юу байхаб даа. Ямаршье хүдэлмэри хэхэдэ, дүй дүршэл гээшэ хэрэгтэй ха юм. Тэрээнгүйгөөр амжалта туйлаха гээшэмнай бэрхэтэйхэн хэрэг байха. Гүлгэдэй хойноһоо харууһалха, сэбэр һайхан арһатай, томо болгохо гээшэмнай гайтайхан даа,— гэжэ фермые даагша Иванов харюусана.

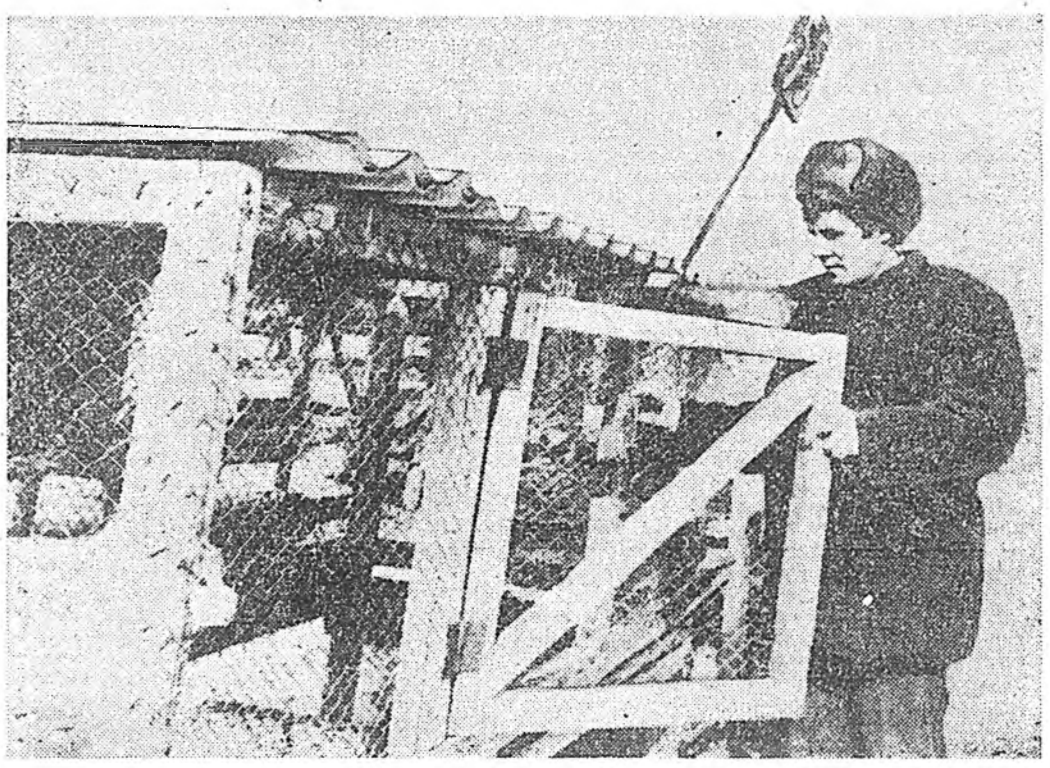
— Эндэмнай дүй дүршэлтэй ан үсхэбэрилэгшэд бии. Тэдэнэймнай тоодо Галина Ивановна Сутурина ороно. Энэ нүхэрнай олон жэлэй хугасаа соо энэ ажал дээрэ хүдэлхэ зуураа, олондо мэдээжэ болоо. Үнгэрэгшэ жэлдэ харууһалжа байһан 72 үлэгшэн үнэгэнһөө түсэбэй ёһоор 252 гүлгэ абаха, ехэ болгохо байһан аад, алар 38 толгойгоор олые түлжүүлээ,— гэжэ Сергей Григорьевичын хөөрөө бидэнтэй зэргэлэн ябаһан Захватова үргэлжэлүүлбэ.

— Үнгэрэгшэ жэлэй туршада үнэгэдэй хэды арһа тушаагаа гээшэбта?— гэжэ нүхэр Ивановһаа асуубабди.

— Нёдондо жэлдэ Эрхүүгэй баазада мүнгэлиг үнгэтэй халтар-хара үнэгэнэй 1500 арһа эльгээгээбди. Ажахын хүсэд тоосоондо ороһоной удаа элдэһэн арһа район доторoo худалдадаг болонхойбди. Тиин 1989 ондо 600 шахуу арһа нютагаархидтаа худалдаабди,— гэжэ Иванов харюусаба.

Ажахын тоосоондо ороһон ан үсхэбэрилдэг фермын коллектив яһала амжалтатайгаар үйлэдбэриингөө хэрэгүүдые эрхилэн ябуулжа байна. Нёдондо жэлдэ 130 мянган түхэригэй сэбэр олзо оршологдоо. Тэрэнь жэлһээ жэл бүри ургахаар хараалагдана.

— Манай фермын түрүүшүүлэй тоодо Буряадай хүдөө ажахын институт дүүргэһэн ветеринарна врач Вера Алексеевна Перевозчикова орохоороо ороно. Энэ нүхэрнай ан үсхэбэрилхэ талаар ехэ дүй дүршэлтэй юм. Ажалдаа шанга эрилтэтэйгээр хандадаг. Энэ-тэрэ юумэнүүдые «хожом, һүүлдэ хүүжэбди» гэжэ орхидоггүй,— гэжэ коопзверопромхозой директор Владимир Константинович Ардашов, хэлээ һэн.

Фермын бэрхэ ан үсхэбэрилэгшэдэй тоодо Зоя Александровна Жданова, Татьяна Кирилловна Гнеушева гэгшэд оролсоно. Эдэнэр ангай арһа бэрхээр элдүүрилэн, эд болгодог шадабаритай, алтан гартайшуул мүн.

— Хүдэлмэриимнай эгээл харюусалгата шатанууд ямарнууд бэ гэжэ асууна гүт? Нэгэдэхеэр гэхэдэ, үлэгшэн болон эрэ үнэгэдые тааралдуулан, ороондо оруулга мүн. Энэмнай ехэ харюусалгатай ажал юм. Хоёрдохёор, гүлгэдые найдамтай һайнаар харууһалан, томо болголго; гурбадахяар, томо болгоһон үнэгэдэйнгээ арһыень сэбэр һайханаар абажа, тушаалга болоно гэхэдэ, алдуу гарахагүй. Энэ хүдэлмэримнай түхэреэн жэлэй хугасаа соо ургэлжэлнэ ха юм даа,— гэжэ фермые даагша С. Г. Иванов хэлэнэ.

Холын Баунтын районой Витимэй ан үсхэбэрилдэг ажахын фермын коллектив ажахын тоосоондо ороод, үйлэдбэриеэ эрхилжэ, олзо абаха талаар хэраалһан хэмжээнүүдые удаа дараалан бэелүүлхэ хэрэгтэ хамаг хүсэ шадалаа зорюулна.

Г. БАДМАЕВ,
манай корр.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: фермые даагша Сергей Григорьевич Иванов; ан үсхэбэрилэгшэ Татьяна Константиновна Гнеушева; үнэгэн байра соогоо.

Ю. ШАПЕЕВЭЙ
фото-зурагууд.

Спорт — Спорт — Спорт — Спорт — Спорт

ОЛОНОЙ ХАБААДАЛГАТАЙГААР

Хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй спартакиада

Физическэ культура болон спортые хүдөөгэй ажалшадай үдэр бүриин ажабайдалда нэбтэрүүлхэ, совет хүнүүдые коммунис ёһоор хүмүүжүүлгын хэрэгсэл болохо физкультура ба спортые олоной дунда дэлгэрүүлхэ, эрхим түрүү командануудые элирүүлхэ гээшэ тус спартакиадын гол зорилго мүн. Буряад арадай бүхэ барилдаан, шатар, волейбол, гиир үргэлгэ, столой теннис — спортын эдэ табан зүйл спартакиадын программада оруулагдаһан байгаа. Кустовой мүрысөөнүүдтэ шалгарһан 9 районой, тэрэшэлэн эмхидхэгшэд болохо Буряадай хүдөө ажахын институтдай суглуулагдамал командануд түгэсхэлэй нааданда хабаадаба.

Буряад арадай бүхэ барилдаан хадаа энэ спартакиадын гол зүйл болобо. Барилдаашад табан шэгнүүртэ хабаяа туршаа. Эгээл хүнгэн шэгнүүртэ — 56 килограмм — Ивалгаһаа ерэһэн Петр Егоровтой анамана тулалдаха хүн олдобогүй. Тэрэ Зандаев, Эрдынеев гэгшэдые бүдэрүүлжэ, илалта туйлаһан байха юм.

Хэжэнгын районой Худанай совхозой физкультурын методист Дашанима Цыбиков 64 килограммай шэгнүүртэ онсо шалгарба. Хүдөө ажахын институтһаа Мадасов, Баргажанһаа Бадмаев гэгшэд удаадахи һууринуудые эзэлээ.

72 килограмм. Энэ шэгнүүртэ Загарайн районой Шэнэ-Бэрээнэй заводой хүдэлмэришэн Баяр Ринчинов илалта туйлаба. Баргажанай Григорий Очиров, мүн Түнхэнэй районой «Восточные Саяны» колхозой отделениин зоотехник Виктор Доржиев хүндэшэг, хүндэ шэгнүүртэн cooһoo спартакиадын чемпионууд болобо.

Спартакиадын эгээл эрхим бүхые элирүүлхын тула мүрысөөн үнгэрэгдөө. Шэгнүүр бүхэндэ илажа гараһан табан барилдаашад хабаяа туршаба. Түгэсхэлэй уулзалгада Баяр Ринчиновые унагаажа, Дашанима Цыбиков хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй спартакиадын абсолютна чемпион болобо. Профсоюзуудай спортын бүлгэмэй таһагые даагша, манай үнинэй суута хүнгэн атлет, СССР-эй спортын мастер Владимир Галсанович Цыреновэй тогтооһон кубок тэрээндэ барюулагдаа.

Энэ зүйлөөр мүрысөөнэй дүнгүүдые согсолходо, Хэжэнгын районой бүхэшүүл түрүү һуури эзэлбэ. Баргажанай, Зэдын районуудай командануд удаадахи шангуудта хүртэһэн байгаа.

Шатарай мүрысөөн һонирхолтой, шанга тэмсэлдэ үнгэрбэ. Буряадай хүдөө ажахын институтдай команда 16,5 очкотойгоор эрхимлээ. 11 очкотой Загарайн районой шатаршад хоёрдохи һуурида гараба. Эдэнэрһээ хахад очкогоор гартаһан Түнхэнэй районой команда гурбадахи шатын дипломоор шагнагдаһан байха юм.

Эрэшүүл cooһoo Буряадай хүдөө ажахын институтдай доцент, спортын мастерта кандидат Бато Мункоев 9-һөө 8 очко абажа, илалта туйлаа. Загарайн командын гэшүүн Владимир Дашинимаев нэгэ очкогоор гартажа, хоёрдохи һуури эзэлбэ. Хүдөө ажахын институтдай экономикын кафедрын лаборантка Валентина Самбуева, Баунтын совхозой экономист Эржена Кушеева гэгшэд бүхы уулзалгануудтаа шүүгэзд, хоорондоо наадахадаа тэнсэжэ, 9-һөө 8,5 очкотой болоод, 1—2-дохи һууринуудые хубаалдаа.

ВОЛЕЙБОЛ. Эхэнэрнүүдэй дунда оройдоол хоёр команда хабаадаба. Хүдөө ажахын институтдай волейболист басагад Баунтын районһоо ерэгшэдые 2:0 тоотойгоор шүүгээ. Институтдай физическэ хүмүүжүүлгын кафедрын багша спортын мастер Наталья Кибирева, ахалагша багша Мария Суворова илангаяа һайнаар наадажа, суглэрагшадай зүгһөө альга ташалгаар угтагдаһан байгаа.

Эрэшүүлэй дундаһаа Бэшүүрэй болон Зэдын районуудай командануд шалгара шалгарһаар, түгэсхэлэй нааданда гараба. Эндэ командын капитан Юрий Баторовай ударидаһан Бэшүүрэй районой волейболистнууд 2:0 (15:13, 15:11) тоотойгоор шүүжэ, чемпионууд болоо. Ивалгын районой команда Баргажанай спортсменүүдые 2:1 тоотойгоор илаад, гурбадахи һуури эзэлбэ.

Хүдэр шэмбай бэетэй, шандааһа шангатай хүбүүд гиир үргэлгын жабдан дээрэ гараһан байгаа. Загарайн районой Шэнэ-Бэрээнэй заводой хүдэлмэриин, спортын мастер Владимир Цуркан хоёр пүүдэй гиирые зүүн ба баруун гараараа дүн хамта 100 дахин үргэзэн үргөөд, удаань 85 дахин түлхиһэн байха юм. Бэшүүрэй районой Шэбэртэ нютагһаа ерэһэн Сергей Степанов гартаа шүрбэһэтэй спортсмен байһанаа харуулаа. Түрүүшын упражненидэ нүхэрһөө гартабагүй. Түлхин үргэлгэдэ булигдажа, хоёрдохи шанда хүртэбэ. Баргажанай—Адагһаа ерэһэн Александр Шелковников бронзо медаляар шагнагдаа. Республикын сурхарбаанда, зоный нааданда оло дахин илаһан спортын мастер Базар Цыбикжаповай (Зэдэ) аяар зургаадахи һуурида түрхгдэшэһэн ушар килээд шанга тэмсэлэй болоһые гэршэлнэ бшуу.

Столой теннисээр мүрысөөндэ эрэшүүл болон эхэнэрнүүдһээ бүридүүлэгдэһэн 10 команда хабаадаба. Дүнгүүдые согсолходо, Буряадай хүдөө ажахын институтдай теннисистнүүд һайнаар наадажа, түрүү һуури эзэлээ. Хэжэнгын районой «бага ракеткын» ээзд — хоёрдохи, Баунтын районой хүдөө ажахын мэргэжэлтэд гурбадахи һууринуудта гараба. Ивалгын, Зэдын болон Загарайн районуудай түлөөлэгшэд эрхим зургаанай тоодо ороһон байха юм. Хубиин тоосоогоор Хэжэнгын РАПО-гой экономист Будаханда Дашиева, хүдөө ажахын институтдай багша Сергей Прокопьев гэгшэд чемпионууд болоо. Юрий Воеводин (Загарай), Александр Дагдунов (Зэдэ) гэгшэд удаадахи шатын дипломуудаар шагнагдаба.

Нийтэ командна дүнгүүдые гаргахада, хүдөө ажахын институтдай суглуулагдамал команда илалта туйлажа, профсоюзуудай спортын бүлгэмэй областной соведэй Хүндэлэлэй грамотаар, дамжуулгын кубогаар шагнагдаһан байна. Хэжэнгын районой эбтэй эетэй команда жэгдэ һайнаар мүрысэжэ, хоёрдохи һуури эзэлбэ. Загарайн, Зэдын районуудай хүдөө ажахын мэргэжэлтэд тэн адли очко абажа, гурбадахи һуурида гараа. Бэшүүрэй, Баргажанай, Баунтын районуудай түлөөлэгшэд удаадахи һууринуудые эзэлбэ.

— Энэ спартакиадада манай командаһаа барилдаашад, теннисистнүүд, шатаршад яһала һайнаар мүрысөө. Гансал волейболистнууднай урагшагүйдэбэ. Тиигээшье һаань, командаараа түрүү һуури эзэлбэбди. Мүрысөөнэй дүнгүүдһээ зүб тобшололнуудые хэжэ, саашанхи спартакиадада бүри үндэр үрэ дүнгүүдые туйлахые оролдохобди,— гэжэ Хэжэнгын районой профсоюзуудай спортын бүлгэмэй районно соведэй түрүүлэгшэ Максим Гуробазаровия Цыренов омогорхон хөөрэнэ.

Илагшадта профсоюзуудай спортын бүлгэмэй областной соведэй Хүндэлэлэй грамотанууд, кубогууд, үнэтэ бэлэгүүд барюулагдаба.

Б.-М. ЖИГЖИТОВ.

Улаан-Үдын залуушуулай үдэшын нэгэдэхи һургуулиин байшан соо республикын чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө «Сагаан тэргэ» мүрысөөндэ арбан дүрбэн команда долоон наада швейцарска гуримаар үнгэргэжэ байна.

ЭДЭ ДҮРБЭНЭЙ НЭГЭНИИНЬ ИЛАХА

Нэгэдэхи нааданда Улаан-Үдын 3-дахи ба 7-дохи дунда һургуулинуудай һурагшад уулзажа, шанга тулалдаан болоо. Советскэ районой эдир шатаршад һайн дүн харуулан, 3:2 гэһэн тоотойгоор шүүжэ, харгыгаа аршалһан шэнги болобо. Тэрэ үедэ ивалгынхид Хориин шатаршадые, хэжэнгынхид — Баунтын, мухар-шэбэрэйхид — Гусиноозёрскын командануудые 5:0 тоотойгоор шүүгээд, түрүүлжэ ябаба.

Хоёрдохи нааданда хэжэнгынхид Мухар-Шэбэрэй районой Суулгын дунда һургуулиин шатаршадые 5:0 тоотойгоор шүүгээд, наадaнай таблицые толгойлбо. Ивалгын һурагшад 3:2 тоотойгоор Бэшүүрэй шатаршадые шүүбэ. Советскэ районойхид — Зэдын районой Дээдэ-Ториин дунда һургуулиин пионернүүдые 5:0 тоотойгоор шүүгээ.

Железнодорожно районой 7-дохи дунда һургуулиин һурагшад 5:0 тоотойгоор гурбадахи-дүрбэдэхи наадануудта Яруунын ба Бэшүүрэй командануудые шүүгээд, түрүү һуурида гараба. Тус тустаа 12 очкотой болоһон Улаан-Үдын 7-дохи, 25-дахи ба Хэжэнгын 2-дохи дунда һургуулинуудай шатаршад түрүүлжэ, өөһэд хоорондоо туласалдаха баатай болоо. Железнодорожно районой эдиршүүл Хэжэнгын шатаршадые 4:1 тоотойгоор шүүбэ. Энэ үедэ түрүү һуури эзэлхын түлөө — Улаан-Үдын 25-дахи ба 3-дахи дунда һургуулинуудай шатаршад өөһэд дундаа ана-мана тулалдажа, $2^1/_2:2^1/_2$ тоотойгоор тэнсэбэ.

Табадахи нааданда 25-дахи дунда һургуулиин шатаршад түрүүлжэ ябаһан 7-дохи һургуулиин һурагшадтай тулалдажа, $2^1/_2:2^1/_2$ тоотойгоор тэнсэбэ. Советскэ районой шатаршад 5:0 тоотойгоор Түнхэнэй шатаршадые шүүгээд, $18^1/_2$ очко абаад, түрүүлжэ ябаһан 7-дохи дунда һургуулиин шатаршадтай зэргэлбэ. Ингэжэ хоёр наадaнай үлөөд байхада, дүрбэн командануд чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэхэ адлихан арга боломжотой болоо. Нэрлэбэл, эдэнэр Улаан-Үдын 7-дохи, 3-дахи, 25-дахи, Хэжэнгын 2-дохи дунда һургуулинуудай эдир шатаршад болоно.

Л. ГАРМАЕВА,
наадaнай ахамад судья.

Уласхоорон[д] шэнжэ[лгэ]

ЭБЛЭРЭЛГЫН ЗАМАА[Р]

Энэ жэлэй эхинһээ Болгариин политическэ ажабайдалда хүлгөөтэй. Январиин 6-да ба 7-до орон дотор демонстрацинууд үнгэрөө. Эндэ хэдэн мянгаад хүн зон хабаадаһан байха юм. Кырджали, Разград, Хасково, Силистры, Шумен хотонуудһаа Софида ерэгшэд газаа хэды хүйтэншье һаань, Арадай суглаанай байшангай урда тээхи талмай дээрэ хэдэн үдэрэй туршада байрлаба. Митингдэ хабаадагшад гурбан үнгэтэ гүрэнэй национальна тугуудые, «Болгари — Кипр бэшэ!», «Болгари — нэгэн, хубаагдашагүй юм!», «Болгариие — болгарнуудта!» гэһэн лозунгнуудые абажа ябаһан байна.

Тюркэ хэлэтэнэй ба ороной мусульман шажантай хүн зоной конституционно эрхэнүүдые бусааха тухай БКП-гэй ЦК-гай, Гүрэнэй Соведэй ба Министрнүүдэй Соведэй үнгэрһэн жэлэй декабриин һүүлээр абаһан шиидхэбэринүүд демонстрацида гарагшадые ханаагаагүй юм. Тэдэнэр национальна асуудалнуудаар референдум үнгэргэхэ гэһэн эрилтэ табиһан байна.

Энэ митингһээ кедели урид БКП-гэй пленумые үнгэргэхын урдахи үдэр, мүн тус хуралдаанай боложо байха үедэ энэ талмай дээрэ хүн зон олоорсо суглараа юм. Тиихэдэ «Бата нэгэдэл!, Бата нэгэдэл!», «Бидэндэ манай нэрэ хүндые бэ эрхыемнай бусаагты!» гэһэн лозунгнуудые тэдэ барижа, талмай дээрэ сугларaa һэн. Пленумдэ хабаадагшадай партиин ЦК-гай байшанһаа гаража ерэхэдэ, эндэ суглaрагшад альга ташалгаар тэдэниие угтаа бэлэй. Национальна политикые хазагайруулгые усадхаха талаар зүб шиидхэбэри абтаба гэжэ митингдэ хабаадагшад тоолоһон байна.

Тиин болгар общество бэе бэедээ зүришэлдэһэн хоёр хуби боложо таһарба. Партийна ба гүрэнэй хүтэлбэриин абаһан шиидхэбэринүүд заримашуулые ханаахагүй бэзэ гэжэ БКП-гэй ЦК-гай Политбюро ойлгожо байгаа юм. Т. Живковэй тогтооһон журам национальна политикын асуудалнуудаар орониие хүндэхэн байдалда оруулаа бшуу.

Исламда шүтэдэг хүн зоной олоороо ажаһуудаг районуудта байд гээд лэ үймөөн, буһалгаанууд болодог байгаа. Теэд энээн тухай Болгариин олондо мэдээсэл тараадаг хэрэгсэлнүүд мэдээсэдэггүй һааб даа. Засагайхид эдэ ү... рэглэн дарадаг байгаа... гаа абахые оролдохо у... дэг һэн. Үнгэрһэн жэл... градскын, Варненскын... листренскын хизаарта... юм. Хожомынь болгар... роо Турци руу зөөжэ... һарада болоһон үймөө... эрилтэ табигдаһан, за... хэрэглэгдэһэн байна.

1984 ондо ороной тю... дые нэрэеэ һэлгэхые б... Теэд ямар ушараар, я... энэ үйлэ хэгдэжэ эхил... хэбэри абааб гээд хү... cooһoo мэдэхэнь хүшэ... гай декабриин пленум... лэй. БКП-гэй ЦК-гай По... партиин ЦК-гай секрета... лэһэнэй ёһоор, энэ ха... али хэдэхэн хүнүүдэй... дые шиидхэдэг байһан... Теэд хожомынь харюу... дээрэ, хойшолонгынь б... хогдоно бшуу.

«Этническэ сэбэр нац... гохо гэһэн кампаниие... шад политическэ тон е... лобод. Энэ кампани б... дые унагааһан ушар г... на. Өөрынгөө ёһо зан... шалта хубсаһа хунар ү... зарнуудта тюркэ хэл... хые Болгариин мусульм... байгаа бшуу. Парти б... даменталиэмые», «бол... рэха талаар мүнөө үед... ри ябуулха ёһотой гэ... лэбэ. Бухы гомдолоо,... хижо, бэе бэеэ ойлго... Отечественнэ фронт, н... республикын бүхы эр... на.

Эдэ үдэрнүүдтэ Ара... гэдэ ниитын совет би... нацинууд хоорондын... асуудалнууд зүбшэгдэ... эблэрэлгын замда энэ... со удха шанартай бай...

ПАЛЕСТИНЫНХИД ТЭМСЭЛЭЭ ҮРГЭЛЖ[ЛҮҮЛНЭ]

Һүүлэй хорин табан жэлэй туршада Дүтын Зүүн зүгэй оронуудта ехэ хубилалтанууд болоо. Гэбэшье Палестинын асуудал мүнөөшье болотор шиидхэгдээгүй. Өөрынгөө эрхэ сүлөөгэй ба бэеэ даанги байдалай түлөө палестин арадай тэмсэл 1965 оной январь һарада эхилээ юм гээд тоологдодог. Гэбэшье үнэн дээрээ табяад онуудай эхеэр лэ эхилһэн гээд тоолохо хэрэгтэй, энэнь ООН-ой шиидхэбэриин ёһоор Израилиие гүрэн болгон бүридхэжэ эхилһэн хаһатай тудалдана бшуу. Ушар юуб гэхэдэ, Палестинын газар дайда дээрэ хүршэ Палестин ба Израиль гүрэнүүдые бии болгохо гэһэн ООН-ой шиидхэбэри дүүрэн хүсэндөө бэелүүлэгдээгүй үлэшөө юм. Энэнь палестинынхидэй дурыень гутаагаа бшуу. Гадна израилиинхид өөрынгөө гүрэнэй бүридэлдэ арабуудай үнинэй ажаһууһан газарнуудые оруулһан байна. Тиин палестинын асуудал гэжэ бии болоһон юм. Тиин араб-израилиинхидай зүришэлдөөн эхилээ бэлэй. 1967 ондо израилиинхидай арабуудай газар дайдые хүсөөр буляажа абахада, энэ асуудал үшөө хурсадаа һэн.

Тэрэ гэһэнһээ хойшо палестинынхидэй эрхэ сүлөөгэйнгөө түлөө тэмсэлынь үргэлдөө юм. Палестиные сүлөөлхэ эмхиин (ООП-ой) хүтэлбэри до... тэеэ балай харилсадаг... нэгэдээ бэлэй. Тиин ОО... ёһотой түлөөлэгшэнь б... на. Палестин арадай... һүүлэй гурбан жэлэй... эзэлээд байһан Иорда... эрьедэ, мүн Газай сектор... эмхидхэһэн буһалгаан... Тиин палестин гүрэни... раилиие баадхаха гэһэ... бодогшод урдаа таби... Палестинын национал... гүрэн бэеэ даанхай юм... гөө тэмсэлдэ мүрдэн... рэглэхэгүй, дипломати... нуудаа улам үргэдхэх... бэлэй.

ООП хадаа Израил... ёһотойбди, ООН-ой ха... тын Зүүн зүгэй асууд... рондын конференци... гэжэ тоолоно. Тиин эн... рамдал сахиха арга б... дохо байна бшуу. Гэб... ябуулгануудые Израил... мэһээ палестинынхидай... бшуу.

ПЕНТАГОНОЙ ШИИДА[БАРИ]

Түбэй Америкадахи байдал мүнөө үедэ түгшүүрилтэй болонхой. Ушар юуб гэхэдэ, Холбоото Штадууд Панамада добтолон ороһонойнгоо удаа «Джон Ф. Кеннеди» авианосецые, мүн «Вирджиния» гэһэн атомна ракетнэ крейсерые Колумби тээшэ ябуулэнхай. Тиихэдээ США эдэ хүсэнүүд хадаа Колумбида наркотигуудые худалдагшадай урдаһаа тэмсэхэ зорилготой юм гэжэ мэдүүлнэ. Гэхэтэй хамта Колумбиин правительство США-һаа сэрэгэй туһаламжа эрээгүй байха юм. Харин Колумбиин эрье шадар далайн-сэрэгэй һуралсал үнгэргэхэ ушартай болгогдобо, энэ ороной газар дайда дээрэһээ наркотигуудые гаргалгые хинаха хэрэгтэй гэжэ Пентагон мэдүүлбэ.

Бэеэ даанхай гүрэниие амжидань хүрээлбэ гэжэ Колумбиин хэблэл Холбоото Штадуудые гэмнэбэ...

Панамада сэрэгэй хүсөөр оролго хадаа онсо ушар гээшэ, тиимэһээ Түбэй Америкэдэ США-гай ябуулдаг политикада тэрэ нүлөө үзүүлхэгүй юм гэжэ президент Буш мэдүүлгэ хэбэ. Тиин хүршэ Латинн Америкын гүрэнүүдээр ябажа энээн тушаа ойлгуулхыень США-гай вице-президент Куэйл гэгшэдэ даалгагдаһан байна.

Энэнь хүндэ хүшэр лэ зорилго ааб даа. США-гай талаһаа хүсэ хэрэглэлгые Түбэй Америкын оронууд бүр... намын шэнэ правитель... гүрэн мэдэрээ юм.

Вице-президент Куэй... үрэ дүнтэй байхыень... шэр. Гэбэшье гансал н... дадаг контрбандистнууд... гай хүсэнүүд Колумби... даба гэжэ хэн этигэхэб... худалдагшадтай тэмсэх... сэрэгэй хүсэнүүд яаха... Азиин бусад союзник... зар дайда дээрэ хаяг... дал гарана. Одоол э... США-гай зүүн эрьенүү... шэ аал? Холбоото Шт... ганууд Никарагуада ү... тада нүлөөлхэ гэһэн з... бодол түрүүлнэ. Ушар... США-гай талые бариг... бшуу. Холбоото Штаду... нистр Чейниин хэлэһэн... байхадаа, иимэл тобш... бологдоно гэжэ сэхэ...

Сэнхир экран

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.35—«Дубровский» — 4 серитэй уран һайханай фильм. 1-дэхи, 2-дохи сери. 11.45 — Мультфильмнүүд. 12.10 — Хүгжэмтэ дамжуулга. 12.25 — Хүүгэдтэ зорюулагдаһан дамжуулга. 13.25—Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд. 13.30—Время. 14.00 —«Аяншалагшадай клуб». 16.30 —С. Рахманиновай зохёолнууд. 17.20—«Фантазии директора». Львовой үйлэдбэриин «Конвейер» нэгэдэлэй ажал ябуулга тухай баримтата фильм. 17.45—Философиин темэдэ хөөрэлдөөн. 18.30—«Газар дэлхэйн үхибүүд юун тухай дууланаб». 19.30—Время. 20.00 — Залуушуулай вестник. 20.30— Уран зураашa И. Иванюгай мастерской соо. 20.55—«Дубровский»—4 серитэй уран һайханай фильм. 1-дэхи сери. 22.00 —Время. 22.30 — Шухала асуудалаар хөөрэлдөөн. 22.40 — Оперетта зэмэлэгдэнэ. 23.50 —Вратарь Л. И. Яшинай хүндэлэлдэ «Динамо» стадион дээрэ болоһон һайндэр тухай баримтата фильм. 00.15—«Манай уялганууд».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15—«Владимир Соловьев. По поводу последних событий» — баримтата фильм. 9.35, 10.35—Географи. 8-дахи класс. 10.05, 11.05 — Француз хэлэн. 11.35, 12.35 — Географи. 7-дохи класс. 12.05 —«Теплый хлеб»—эрдэм-дэлгэрүүлгын фильм. 13.05—«Старый Новый год»— уран һайханай фильм. 1-дэхи сери. 14.15 —«Сказы матушки Фроси о монастыре Дивеевском»—баримтата фильм. 14.40—Ритмическэ гимнастика. 15.10—«Благочестивая Марта»—уран һайханай фильм. 1-дэхи сери. УЛААН-УДЭ. 18.00—«Ералаш». 18.10—«Охотники и рыболовы России»—баримтата фильм. 18.40—«Халаан»—журнал (буряадаар). 19.10—Байгал. 19.30 —«Элүүр энхэ байял». 20.00— Шэнэ һонинууд (буряадаар). 20.10—«Байгалай үмэнэхи газар дээрэ». МОСКВА. 21.00— «Амгалан нойрсогты, багашуул!» 21.15—Режиссёр В. Виноградовай фильмүүд. «Я возвращаю ваш портрет...» 22.15—«СССР-эй болон США-гай залуу композиторнууд» гэһэн фестиваль. 23.05—«Цвет граната» — уран һайханай фильм.

Кино, театрнуудта

Театр оперы и балета
Концерт молодых исполнителей — в 19.

«Дружба»
«Волчонок среди людей»— в 10, «Месть и закон» (2 с.)— в 12, 15, 18-10, 20-50.

«Родина»
«Тринадцатая невеста принца» — в 10, 16-40, «Месть и закон» (2 с.)— в 11-20, 14, 18-10, 20-50.

«Прогресс»
Красный зал —«Любимый Раджа»— в 10, 12-40, 15-20, 18-10, 20-40. Зеленый зал —«Хон Гиль Дон»— в 9-40, 11-30, 13-20, 15-10, 17, 19, 21.

«Эрдэм»
«До первой крови»— в 9-40, 11-10, 12-40, 14-20, «Этот безумный, безумный, безумный, безумный мир» (2 с.)— в 16, 18-30, 21.

«Октябрь»
«Раз, два — горе не беда»— в 9-40, «Хон Гиль Дон»— в 11-30, 14-50, 16-40, 21-40, «Леди Макбет Мценского уезда»— в 13-20, 18-30, 20-10.

«Восток»
«Счастливого плавания»— в 15-30, «Новые амазонки»— в 17, 19, 21.

«Байкал»
«Наследница Ники»— в 18-30, 20-30.

НАШ АДРЕС:
670000, УЛАН-УДЭ
ул. Каландаришвили, 23.

Телефоны редакции: редактор—2-50-96, приемная —2-54-54, зам. редактора —2-68-08, зам. редактора —2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат —2-66-76; отделы: партийной жизни и пропаганды —2-60-91, 2-56-23; промышленности и строительства—2-61-35, агропромышленный—2-64-36, 2 63-86; советского строительства и быта—2-69-58; культуры и школ—2-60-21, 2-57-63; информации —2-34-05; переводов —2-54-93; писем и селькоров — 2-67-81; корректорская —2-33-61; выпускающие —2-35-95; собственные корреспонденты: п. Баргузин —91-1-44, г. Северобайкальск — 35-73, п. Хоринск —55-6-99, г. Закаменск —31-61. п. Кырен —91-9-79 п. Агинское—3-40-69. Директор издательства—2-37-32, бухгалтерия —2-33-77, вахта —2-56-62.

Газета выходит 300 раз в год. Объем 2 п. л. Индекс подписки газеты 50901

Газета отпеч... канской типо... издата Бурят... ректор 2-40-... Н-00306. Зак...